

MÀSTER EN PSICOPEDAGOGIA

TENIM VEU

El treball emocional i social entorn als desnonaments per a infants i adolescents del centre obert de la PES Cruïlla de Ciutat Meridiana.

Sònia Cuenca Ginesta
TFM Àmbit Sociocomunitari
Tutor: Miquel Rubio Domínguez
Universitat Oberta de Catalunya

RESUM

El treball que tens entre les mans pretén ser una investigació entorn a la manca de treball emocional i social en situacions de desnonaments amb infants i adolescents. En aquest sentit, l'objectiu general del treball és dissenyar una proposta de projecte entorn al treball de la problemàtica dels desnonaments per als infants i adolescents del centre obert de la PES Cruïlla. A l'inici, es mostra un recorregut normatiu i teòric en relació a la problemàtica habitacional i la gestió emocional en la infància i l'adolescència. Seguidament, es proposa l'escenari de la PES Cruïlla de Ciutat Meridiana (Barcelona) on es du a terme l'estudi. D'aquesta manera, es presenta la investigació-acció participativa, que du a terme accions, alhora que investiga la seva posada en joc. La mostra és no probabilística per conveniència, amb infants i adolescents del centre obert, i l'equip de professionals. Els resultats de la investigació conclouen amb l'èxit del disseny del projecte, però s'estableixen un conjunt de línies de futur que marquen la persecució de la hipòtesi plantejada.

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	5
2. JUSTIFICACIÓ	7
3. MARC NORMATIU I TEÒRIC	9
3.1. Marc normatiu: dret a l'habitatge	9
3.2. Marc teòric	10
3.2.1. Els desnonaments com a problemàtica social	10
3.2.2. L'efecte dels desnonaments en la infància i l'adolescència	11
3.2.3. El treball emocional en la infància i l'adolescència	11
3.2.4. Els centres oberts en el treball emocionals i social de la infància i l'adolescència entorn la problemàtica dels desnonaments	12
3.2.5. Experiències i referents del treball en la infància i l'adolescència	12
3.3. Aportació a la societat i a la ètica professional	13
4. PLANTEJAMENT DEL PROBLEMA	15
4.1. Concretar i contextualitzar	15
4.2. Objectius del treball	15
4.3. Preguntes d'investigació i hipòtesi	16
5. METODOLOGIA	17
5.1. Tipus d'investigació	17
5.2. L'acció en la investigació	18
5.3. Destinataris, material i context	19
5.4. Instruments de recollida d'informació de la investigació	19
5.5. El procés d'obtenció de dades	20
5.6. El procés d'anàlisi de dades	22
6. RESULTATS	23
7. CONCLUSIONS	32
8. LIMITACIONS, PROSPECTIVA I REPTES DE FUTUR	34
REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES	35
ANNEXES	38
A. Instruments de recollida de dades	38
A.1. Observació Sessió "Petites"	38
A.2. Observació Sessió "Mitjanes"	40
A.3. Observació Sessió "Grans"	42
A.4. Entrevista d'avaluació Infant "Petites"	44

A.5. Entrevista d'avaluació Infant "Mitjanes"	45
A.6. Entrevista d'avaluació Adolescent "Grans"	46
A.7. Grup de discussió equip de professionals.....	47
A.8. Consentiment de dades de menors.....	48
B. Recollida de dades	51
B.1. Fitxa d'observació grup "Petites"	51
B.2. Fitxa d'observació grup "Mitjanes"	53
B.3. Fitxa d'observació grup "Grans"	55
B.4. Transcripció entrevista d'avaluació Infant "Petites"	57
B.5. Transcripció entrevista d'avaluació Infant "Mitjanes"	60
B.6. Transcripció entrevista d'avaluació Adolescent "Grans"	62
B.7. Anotacions del grup de discussió amb l'equip de professionals.....	64
C. Anàlisi de dades	65

1. INTRODUCCIÓ

La Declaració Universal dels Drets Humans (DUDH) afirma que “Tota persona té dret a un nivell de vida que asseguri, per a si i la seva família, la salut i el benestar, especialment quant a alimentació, vestir, habitatge, assistència mèdica i als serveis socials necessaris” (Assemblea General de les Nacions Unides, 1948, article 25). Tot i així, actualment i al llarg de la història, hem pogut observar les crisis habitacionals que ha patit gran part de la població, especialment a les grans ciutats.

En particular, a Catalunya, la problemàtica de l’habitatge s’ha vist agreujada per les constants crisis migratòries i econòmiques que s’han anat produint al llarg de les últimes dècades. Un dels moments clau al territori va ser la crisi econòmica del 2008. La *bombolla immobiliària* va arribar al seu punt màxim i va produir situacions econòmiques difícils per a moltes famílies (Riba, 2010). Arran de la situació que va desencadenar aquesta crisi, es van crear les PAH (Plataformes d’Afectats per la Hipoteca) que buscaven la complicitat veïnal, per tal de mostrar resistència pacífica davant les situacions de desnonaments amb l’objectiu d’evitar-los (Mangot, 2014).

Un altre punt crític dels últims anys, va ser l’esclat de la pandèmia generada per la Covid-19, que va provocar un augment de la crisi de l’habitatge. Entre el 14 de setembre i el 23 d’octubre del 2020, a la ciutat de Barcelona, hi va haver 443 desnonaments, més d’una desena diària (Segura, 2020). Actualment, el barri de Ciutat Meridiana de Barcelona és un dels barris més castigats per la problemàtica. A tall d’exemple, el 29 d’octubre de 2020, durant l’època del toc de queda per la pandèmia, va ser desallotjada una família amb 3 infants menors d’edat, que van estar presents durant el desnonament, la qual va ser traslladada al CUESB (Centre d’Urgències i Emergències Socials de Barcelona) per dormir-hi aquella nit (Llimós, 2020). Tot i així, el dia següent s’anunciava l’acord amb el banc per un lloguer social. També, el 13 de gener de 2023 es va produir un desnonament amb 4 infants menors d’edat, on van assistir-hi 7 dotacions dels Mossos d’Esquadra i, fins i tot, l’Ajuntament de Barcelona va denunciar irregularitats en l’execució (de San Nicolás, 2023).

Els infants i adolescents pateixen les conseqüències de viure en primera persona situacions que no caldria viure quan la Declaració Universal dels Drets Humans considera l’habitatge com a dret universal (Assemblea General de les Nacions Unides, 1948). A més a més, parlar-ne i fer-ne front resulta difícil i costós per a moltes famílies que, amb prou feines, intenten resoldre la situació en la que viuen. Per tant, els infants i els adolescents sovint són els oblidats en aquest tipus de situacions i no se’ls ofereix l’espai ni les eines per gestionar els efectes que poden desencadenar.

‘Tenim veu’ és una proposta de projecte que es focalitza amb infants i adolescents que estan envoltats dia a dia d’aquesta realitat. A través de les experiències viscudes pels propis infants i adolescents, es pretén crear un espai d’expressió del que provoca la problemàtica, així com de conscienciació de la pròpia situació. D’aquesta manera, es proposa generar un espai de sinèrgia entre iguals i amb el barri, per tal de promoure l’ajuda mútua de tota la comunitat territorial.

En aquest sentit, el projecte se situa en la realitat de l'entitat PES Cruïlla, de Salesians Sant Jordi, al barri de Ciutat Meridiana de Barcelona. L'entitat du a terme diferents projectes en l'àmbit social, majoritàriament, adreçats a infants, adolescents, joves i les seves famílies (Salesians Plataformes Socials, 2014). L'equip de professionals que treballa amb els infants i adolescents del centre obert ha conviscut amb aquesta problemàtica i ha anat treballant la resposta que s'ofereix des del projecte, conjuntament elaborada amb altres serveis de la zona.

El paper de la psicopedagogia és la d'acompanyar als professionals en aquest procés de creació, acostant la problemàtica local a la necessitat real del col·lectiu amb qui es vol intervenir. Tanmateix, es projecta la intervenció cap al canvi, la innovació i la transformació com a accions vertebradors de l'inici d'un projecte psicopedagògic en l'àmbit sociocomunitari (Planella, 2021). D'aquesta manera, s'adreça la necessitat professional expressada cap a la concreció d'una necessitat real a nivell comunitari i territorial, per tal que la mirada prengui un caire més global.

Per tal de dur a terme la finalitat del projecte, el treball es desenvolupa en un seguit d'apartats que encaminaran la investigació. En primer lloc, la justificació desvetlla el perquè s'ha escollit la temàtica plantejada. Aquest apartat intenta transmetre l'interès i la motivació que ha portat a dur a terme el Treball, així com els motius pels quals es concreta el plantejament del projecte. A més a més, en aquest punt, també es revela la importància del projecte dins l'àmbit escollit.

En segon lloc, es presenta el marc normatiu i teòric del Treball. Per això, s'exposen les principals lleis que fan referència al dret a l'habitatge i es despleguen les qüestions més importants a tractar entorn als desnonaments i els seus efectes en la infància i l'adolescència. A més a més, també es defineixen experiències que s'estan desenvolupant en relació al treball emocional i social dels desnonaments amb infants i/o adolescents. L'apartat finalitza amb la reflexió sobre l'aportació a la societat i a l'ètica professional del Treball.

Seguidament, es desenvolupa i es defineix el plantejament del problema. En aquest apartat, es concreta i es contextualitza l'àmbit escollit on ubicar el projecte, es plantegen tant l'objectiu general com els objectius específics i, per últim, es desglossen el conjunt de preguntes d'investigació que encaminaran el projecte.

Un cop definit el problema, els objectius i les preguntes d'investigació, es descriu la metodologia de la investigació, que està estretament lligada a aquests. A més a més, es concreta la tipologia d'investigació; s'anomenen i es defineixen els destinataris, el material i el context de la investigació; s'organitzen els instruments de recollida de dades; es planteja el procés de la investigació, partint de l'eina del cronograma; i, per últim, es descriu el procés d'anàlisi de dades.

Per acabar, es mostren els resultats de la investigació i es reflexiona sobre les conclusions sobre les quals s'ha arribat i, finalment, s'analitzen les limitacions del projecte, així com les oportunitats que pot tenir de cara un futur.

2. JUSTIFICACIÓ

L'interès personal en la temàtica s'inicia en la meva experiència com a educadora social a la PES Cruïlla. A finals de 2018, vaig entrar a formar part de l'equip d'educadores, on he estat treballant en diversos projectes però, principalment i des de l'inici, al centre obert. D'aquesta manera, he pogut viure la realitat tant del projecte en sí, com del barri on es desenvolupa.

El perfil d'infants i adolescents que participen del centre obert és d'edats compreses entre 6 i 16 anys, tot i que existeix un grup també de 16 a 18 anys i, des d'aquest curs, un altre grup de 3 a 5 anys (Salesians Plataformes Socials, 2021). L'arribada al servei té a veure amb la proximitat al territori, per tant, es tracta d'infants i adolescents dels barris de Ciutat Meridiana, Torre Baró, Vallbona (Barcelona) i Can Cuiàs (Montcada i Reixac). D'altra banda, gran part dels infants i adolescents els deriven serveis socials o altres serveis que hi intervenen.

La PES Cruïlla forma part de Salesians Sant Jordi, la qual té un gran recorregut intervenció socioeducativa amb el col·lectiu d'infància, adolescència i joventut, i compte amb recursos pedagògics i competencials que es comparteixen amb el conjunt de les plataformes que existeixen en el territori català (Salesians Plataformes Socials, 2014). Una de les competències troncal per a treballar amb les participants dels projectes i serveis de les diverses plataformes és la 'Formació de la persona', que pretén establir espais d'interioritat per poder autorevisar-se.

A més a més, l'entitat té un llarg recorregut històric al barri, tenint en compte que, primer de tot, es va establir la parròquia, la qual ja duia a terme accions socials al territori. L'essència de la plataforma ha estat entrellaçar-se amb tota la comunitat, per tal de donar resposta a les necessitats de cada època. Actualment, l'entitat participa del treball en xarxa que s'ha instaurat amb diferents entitats i serveis de la zona per implementar una guia d'intervenció en front als desnonaments i l'acompanyament a les famílies.

L'elecció de la temàtica neix, fruit de l'experiència viscuda amb les famílies del centre obert que han estat en procés de desnonament i l'acompanyament proporcionat, així com de l'assistència a diversos desnonaments de famílies del barri. Per altra banda, cal sumar l'aprenentatge adquirit en el procés de formació com a psicopedagoga que m'ha permès, sobretot, obrir la mirada d'una manera més global, tenint en compte la comunitat i el territori.

Un dels objectius de la psicopedagogia en l'àmbit sociocomunitari és la de lligar la pedagogia social com a eina reflexiva amb el treball comunitari com a eina d'acció (Oliveros i Planella, 2021). Per això, la tasca principal a desenvolupar és la d'apropar la reflexió de la intervenció educativa a la realitat del territori, per tal de planificar i programar accions socioeducatives concretes que, alhora, permetin una mirada global en el territori.

Tanmateix, la motivació per engegar aquest projecte sorgeix de les experiències viscudes de primera mà, així com la verbalització de diverses professionals del projecte sobre la urgència de crear quelcom que pugui ajudar a materialitzar i unificar allò que ja s'està duent a terme, alhora que generar noves propostes

d'acció i reflexió. Així doncs, l'al·licient d'aquest treball és el d'acostar la psicopedagogia sociocomunitària per acompanyar un procés de transformació que ja s'ha iniciat des de l'educació social.

En definitiva, l'elecció de la temàtica d'aquest Treball Final de Màster esdevé després de la reflexió de la pròpia pràctica educativa, així com de la de l'entorn, alhora que aterra al context del territori. Així doncs, podem observar que es tracta d'un procés dual entre l'experiència viscuda com a professional dins el territori i la formació com a psicopedagoga que he adquirit al llarg d'aquests últims anys.

Per tant, els principals motius per treballar aquesta temàtica són l'abordatge d'una necessitat verbalitzada per un conjunt de professionals que intervé amb els principals actors del servei de centre obert, així com donar resposta a una realitat del territori que fa anys que és reclamada pel veïnat que hi conviu.

A mode de conclusió, la principal importància de dur a terme un projecte d'aquestes característiques és la d'oferir un espai per a infants i adolescents, creant el clima adequat, per tal que es puguin expressar i siguin conscients de la realitat que els envolta. En definitiva, es tracta de posar la infància i l'adolescència al centre.

3. MARC NORMATIU I TEÒRIC

Aquest tercer apartat descriu el marc normatiu i teòric que emmarca el conjunt d'aquest treball. Per una banda, el marc normatiu es centra en el dret a l'habitatge, on s'esmenten els seus principals documents legals. Per l'altra, el marc teòric fa un recorregut des d'un nivell més genèric i global, a un de més concret i local, per tal de poder contextualitzar el conjunt del treball.

3.1. Marc normatiu: dret a l'habitatge

El dret a l'habitatge està recollit en diversos decrets i lleis que s'han anat aprovant al llarg de la història. A continuació, s'exposa el marc normatiu base que emmarca el dret a l'habitatge des d'un nivell més global, de caràcter mundial, a un nivell més concret, de caràcter autonòmic, per tal de poder contextualitzar-lo.

Primer de tot, la Declaració Universal dels Drets Humans (DUDH) recull el dret a la vida, fent èmfasi a l'habitatge com un dels elements que l'asseguren (Assemblea General de les Nacions Unides, 1948, article 25). L'habitatge s'anivella a altres característiques per a la vida digna com l'alimentació, la vestimenta, la salut i els serveis socials. Per tant, sense habitatge, no es pot considerar tenir unes necessitats bàsiques cobertes.

En segon lloc, a nivell estatal, la Constitució Espanyola (1978) brinda un marc normatiu similar al concepte que descriu l'Organització de les Nacions Unides en termes de dret a l'habitatge. L'actual constitució d'Espanya aprovada el 1978 exposa en l'article 47 que:

Tots els espanyols tenen dret a gaudir d'un habitatge digne i adequat. Els poders públics promouran les condicions necessàries i establiran les normes pertinents per tal de fer efectiu aquest dret, i regularan la utilització del sòl d'acord amb l'interès general per tal d'impedir l'especulació (p. 18).

Així doncs, l'Estat Espanyol posa sobre la taula el dret a l'habitatge digne com a element essencial per a que la població es pugui desenvolupar en una vida justa. Tot i així, no preveu el dret a la propietat, sinó que insta a les institucions públiques a fer-lo efectiu per evitar l'especulació.

En quant a lleis espanyoles, actualment, estava pendent de ser executat el projecte de Llei pel dret a l'habitatge (Ley por el Derecho a la Vivienda), que l'1 de febrer de 2022 va ser aprovat (Ministerio de Transportes, Movilidad y Agenda Urbana, 2022). Aquesta llei preveu un canvi en termes de desnonaments, prohibint que s'executi sense data i hora prevista, i utilitzant els fons dels plans estatals d'habitatge per proposar alternatives habitacionals a les persones en situació de vulnerabilitat.

Per últim, l'Estatut d'Autonomia de Catalunya de 2006, en l'article 26, també anomena el dret a l'habitatge digne, fent referència a les autoritats com a responsables de crear lleis que el protegeixin. Concretament, exposa que:

Les persones que no disposen dels recursos suficients tenen dret a accedir a un habitatge digne, per a la qual cosa els poders públics han d'establir per llei un sistema de mesures que garanteixi aquest dret, amb les condicions que determinen les lleis (p. 29).

Tot i així, a nivell català, cal esmentar les principals lleis que existeixen en matèria d'habitatge i que, per tant, pretenen protegir el mateix article 26 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya. En primer lloc, es presenta la Llei 18/2007, del 28 de desembre, del dret a l'habitatge. En l'article 7, ja s'apunta clarament que "l'Administració de la Generalitat ha de contribuir a garantir el dret a l'habitatge" (p. 1.621). Per tant, la llei remarca la necessitat de crear les ajudes i condicions adients per a que la població gaudeixi d'un dret essencial, com és el de l'habitatge.

En darrer lloc, és d'importància esmentar la Llei 1/2022, del 3 de març, de modificació de la Llei 18/2007, la Llei 24/2015 i la Llei 4/2016 per a afrontar l'emergència en l'àmbit de l'habitatge. Aquesta llei és la més actual i va ser reanomenada durant el seu procés com a "Llei Stop Desnonaments". Tot i així, continuen havent desnonaments arreu del territori.

En definitiva, el marc normatiu que fa referència al conjunt de lleis que engloben un mateix dret, el de l'habitatge. Així doncs, es pot comprovar com l'evolució en matèria jurídica ha anat avançant, però que no és suficient. A més a més, també es pot observar que arreu del territori es considera l'habitatge com a dret i que, tot i existir unes lleis aprovades que tenen l'objectiu d'aconseguir-lo, sembla no ser suficient.

3.2. Marc teòric

El marc teòric engloba els elements clau per desenvolupar una base conceptual i contextual entorn a l'habitatge, els desnonaments, els efectes que produeix i les accions que s'estan duent a terme per tal de treballar-ho. Per això, s'inicia un recorregut que comença situant la problemàtica, seguint pels efectes que pot produir i acabant amb les experiències que ja estan ajudant dins el territori.

3.2.1. Els desnonaments com a problemàtica social

Les crisis econòmiques han estat un factor clau en el desenvolupament de la problemàtica de l'habitatge en la nostra societat. Al llarg dels últims anys, la situació s'ha anat agreujant més, sobretot a la ciutat de Barcelona (Herrera, 2017) L'Informe d'Emergència Habitacional a Catalunya (2015) afirma que "La configuració del sistema d'habitatge ha propiciat que la davallada d'ingressos es tradueixi ràpidament en un augment exponencial dels desnonaments per motius econòmics i de l'exclusió residencial" (p. 12).

El greuge dels desnonaments té efectes diversos, però els més preocupants són a nivell de salut, tant física com mental, i a nivell de pèrdua de territori (Armadans, et.al., 2016). En aquest sentit, es pot determinar que, en un barri on hi ha desnonaments setmanalment, la població serà inestable i no es podrà crear comunitat i, per tant, benestar social. Oliveros i Planella (2021) manifesten la importància del treball comunitari per poder realitzar una intervenció social amb garanties.

En definitiva, els desnonaments no són fets aïllats de famílies concretes que es troben en la situació, sinó que forma part d'una problemàtica estesa al conjunt de tota la societat, que té conseqüències a tota la població.

3.2.2. L'efecte dels desnonaments en la infància i l'adolescència

Tenint en compte que els desnonaments fomenten la problemàtica de l'habitatge, l'efecte d'aquests en la infància és preocupant. Càritas (2010) afirma que les persones en l'etapa de la infància i l'adolescència no arriben a tenir capacitat per fer front a situacions com poden ser els desnonaments. A més a més, segons l'Informe d'Emergència Habitacional a Catalunya (2015), aquesta problemàtica té un impacte directe en el seu rendiment acadèmic, tenint en compte que tan sols un 17% dels infants en situació de desnonament arriben a l'èxit acadèmic.

Per altra banda, en l'informe que desenvolupa la Fundació Pere Tarrés (2021), es mostra la conversa amb infants d'un centre obert on descriuen que els efectes d'un desnonament són la tristesa i el no sentir-se bé, i que cal demanar ajuda. Càritas (2010) afegeix que les conseqüències que pateixen els infants i adolescents en situació de desnonament són la inseguretat, desarrelament sobtat del territori, el vincle amb els progenitors, els trastorns emocionals, entre d'altres.

D'aquesta manera, s'afirma que els efectes que es produeixen en la infància i l'adolescència que ha viscut una situació de desnonament són negatius per al seu desenvolupament present i futur. Per tant, cal que les conseqüències que provoquen es puguin mitigar, acompanyar i gestionar de la millor manera possible.

3.2.3. El treball emocional en la infància i l'adolescència

Actualment, el treball emocional en la infància i l'adolescència ha pres un paper important. La majoria de serveis que treballen amb la infància i l'adolescència s'han abocat en el treball de les emocions com a eina clau pel seu desenvolupament. Tot i així, encara manca molta feina a fer.

A més a més, es pot afirmar que les persones que han viscut situacions traumàtiques durant l'etapa de la infància i l'adolescència han tingut conseqüències negatives en el seu procés d'èxit escolar (Domínguez, 2021). En aquest sentit, destaca l'educació emocional com a principal recurs per a assolir habilitats i coneixements que permetin gestionar situacions com els desnonaments.

Per tal de dur a terme una educació emocional en la infància i l'adolescència, Castellanos (1993) reclama la importància de la formació dels professionals en la matèria. En aquest cas, també caldria parlar de la seva formació i actualització en la realitat del territori per poder generar vincles més propers, alhora que entendre la situació en la qual viu la comunitat (Oliveros i Planella, 2021).

En conclusió, el treball emocional en la infància i l'adolescència és clau per disminuir l'impacte negatiu que provoquen les situacions de desnonament, en aquest cas. Per això, oferir espais d'escolta i eines per la gestió pot afavorir al desenvolupament dels infants i adolescents.

3.2.4. Els centres oberts en el treball emocional i social de la infància i l'adolescència entorn la problemàtica dels desnonaments

Els centres oberts són serveis socioeducatiu d'atenció diürna per a infants i adolescents (FEDAIA, 2006). Més concretament, es tracta de “serveis arrelats als territoris, que acostumen a ser zones on incideixen un conjunt de problemàtiques i mancances socials i estructurals que els defineixen com a zones vulnerables” (p. 121). Per tant, és indiscutible la seva labor lligada amb la realitat del territori i de les persones que hi conviuen.

D'aquesta manera, els centres oberts esdevenen per molts infants, adolescents i famílies un suport per a la gestió emocional de situacions conflictives. Un informe publicat per la Fundació Pere Tarrés (2021) afirma que “els centres oberts juguen un paper força important en l'acompanyament a les famílies que es troben amb problemes relacionats amb l'habitatge” (p. 29). La seva proposta envers el treball que es pot fer des d'aquest servei és el de dotar-los de formació i recursos, com ara esdevenir espais segurs, oferir atenció, etc.

Per tant, podem concloure que els centres oberts esdevenen espais socioeducatius segurs per a la infància i l'adolescència amb l'objectiu de poder-los acompanyar en situacions de gestió emocional i social, com poden ser els processos de desnonament.

3.2.5. Experiències i referents del treball en la infància i l'adolescència

Les experiències prèvies en projectes de caire similar al presentat permeten donar valor, progrés i credibilitat al futur projecte: valor, perquè reafirma la importància d'un projecte d'aquestes característiques; progrés, perquè té en compte allò que ja s'ha fet; i credibilitat, perquè el projecte parteix d'uns antecedents.

En aquest cas, partim de dos projectes que tenen en comú el treball emocional i social dels desnonaments en la infància i/o l'adolescència, però un és a nivell d'arreu de Catalunya i l'altre és a nivell territorial, en els barris concrets de Ciutat Meridiana, Torre Baró i Vallbona, a Barcelona.

El primer de tots s'anomena 'Desplaçades' i es tracta d'un projecte de l'Associació Iurta. L'Associació neix al 2018, arrel del projecte 'Amic meu', amb l'objectiu de “conscienciar sobre les conseqüències de les migracions forçades i de les fronteres a través de la cultura i les arts” (Associació Iurta, 2023, p.1). El projecte 'Amic meu' es va iniciar amb un conte que es va crear a través de dibuixos i escrits d'infants d'un camp de refugiats a Grècia i, més endavant, es va desenvolupar un espectacle per poder sensibilitzar la població.

Més endavant, neix 'Desplaçades' que proposa generar un procés de reflexió i de conscienciació al voltant de les migracions amb infants de 10 a 12 anys utilitzant la música com a mitjà (Associació Iurta, 2023). Així doncs, consta de 3 parts: una cantata, un conte i activitats de suport pedagògic. Actualment, s'està duent a terme el projecte pilot amb 9 escoles del territori català.

La diferència entre el primer projecte i l'actual és la concepció dels desplaçaments, no només com a acció que passa quan hi ha una guerra, sinó també en termes d'emergència habitacional. A més a més, el treball pedagògic que se'n fa és més acurat i contextualitzat, ja que les propostes pedagògiques que es presenten no estan tancades a una manera de fer, sinó que permeten adaptar-les al grup d'infants i el territori, el qual es desenvolupen.

Per altra banda, l'any anterior, el conjunt serveis que treballen amb infància i adolescència a la Zona Nord de Barcelona (Ciutat Meridiana, Torre Baró i Vallbona) va elaborar una guia per a professionals: 'Impacte dels desnonaments en infants i adolescents' (Xarxa d'Oportunitats de la Zona Nord, 2022). La guia neix amb l'objectiu de "minimitzar aquest impacte i promoure la col·laboració de tots els agents implicats al territori, especialment les administracions i el teixit social" (p. 2).

La guia és un document intern que, tot just, s'està duent a terme per avaluar l'abast de l'impacte que proporcionen les accions pactades. En un dels exemples de desnonaments amb infants que es posen per cas en l'apartat 'Introducció' d'aquest treball, s'hi va posar en marxa el protocol establert des de l'acompanyament d'educadores d'un dels centres oberts del barri (de San Nicolás, 2023).

En definitiva, les dues experiències anteriors mostren la necessitat de dur a terme projectes que acompanyin a la infància i a l'adolescència en el treball emocional i social que comporta la vivència, tant en primera persona com a nivell de sensibilització, d'una problemàtica com la que generen els desnonaments.

3.3. Aportació a la societat i a la ètica professional

La lluita pel dret a l'habitatge és una qüestió que ha anat emergint sobretot en moments de crisis econòmiques. Actualment, és una de les problemàtiques més importants que afecten a la ciutat de Barcelona. Tot i haver estat aprovat un conjunt de lleis per mitigar la situació, la realitat és que se segueixen executant desnonaments en el municipi (Observatori DESC i Plataforma d'Afectats per la Hipoteca, 2015).

Els efectes de viure com et fan fora de casa perjudiquen a les persones que s'hi troben i si, a més a més, aquestes persones formen part del col·lectiu d'infància i adolescència, probablement, els marcarà tota la seva vida. Així doncs, tenint en compte que les polítiques pertinents per assegurar el dret a l'habitatge formen part del govern, és necessari acompanyar a les persones que ho pateixen i, concretament, a la infància i l'adolescència, per tal que puguin expressar i sensibilitzar-se sobre aquesta situació.

Ortega (2016) ens parla de l'ètica de la compassió "com a resposta solidària a la situació de patiment de l'altre" (p. 247) en termes de justícia i solidaritat. En aquest sentit, es destapa una ètica lligada a la moralitat que pretén donar resposta a una situació de desavantatge per a algú. Lligat a això, Ortega (2016) parla de la pedagogia de l'alteritat com a proposta d'educació moral. La pedagogia de l'alteritat va lligada a la sensibilitat, la generositat i l'esperança com a principals eixos de la praxis educativa.

En definitiva, aquest treball permet caminar de la mà d'una ètica de la compassió, ja que intenta donar resposta a una situació de patiment que es viu, en aquest cas, al barri de Ciutat Meridiana. Per una banda, l'aportació a la praxi educativa és clara, tenint en compte el lligar estret amb la pedagogia de l'alteritat que permet treballar des de la moral, sent també testimonia de la situació. Per altra banda, l'aportació a la societat també ho és, tenint en compte que la problemàtica de l'habitatge està a l'ordre del dia a la ciutat de Barcelona.

4. PLANTEJAMENT DEL PROBLEMA

El plantejament del problema es basa en tot allò esmentat anteriorment, per tant, fa referència a les necessitats detectades al llarg dels últims anys per part de les professionals del centre obert de la PES Cruïlla al barri barceloní de Ciutat Meridiana, en termes d'habitatge, i infància i adolescència. A continuació, es presenta la concreció i contextualització del problema, els objectius del treball, i les preguntes d'investigació i hipòtesi.

4.1. Concretar i contextualitzar

Primer de tot, l'àmbit de la psicopedagogia escollit per dur a terme el Treball és el sociocomunitari. Inicialment, es pretén donar peu a una reflexió "pels professionals des de la pràctica i sobre la seva mateixa pràctica" (Badia, Mauri, i Monereo, 2006, p. 8), per tal d'elaborar una resposta més global i, alhora, concreta dins el territori. D'aquesta manera, la intenció és que la psicopedagogia sociocomunitària aportí un espai de reflexió entorn a una problemàtica comunitària que cal abordar posant al centre un col·lectiu que, fins ara, no ha estat protagonista: la infància i l'adolescència.

Aterrant l'àmbit a la realitat contextual, focalitzem el treball en la infància i l'adolescència del centre obert de la PES Cruïlla de Ciutat Meridiana. Principalment, l'acotament de l'àmbit d'intervenció queda justificat pel fet que es tracta d'un servei socioeducatiu que treballa amb infància i adolescència en un territori marcat per la problemàtica. Per aquest motiu, es decideix implementar el projecte a aquest col·lectiu en concret, deixant obert si en un futur s'amplia el projecte a altres serveis de la zona.

Una de les accions que s'ha dut a terme des de professionals del territori en relació a les situacions de desnonament constants és la confecció d'una guia per acompanyar infants, adolescents i famílies en el procés d'un desnonament (Xarxa d'Oportunitats de la Zona Nord, 2022). Tot i així, aquest protocol és de caràcter general i tot just comença a implementar-se.

D'altra banda, es pren també de referència un projecte artístic i pedagògic anomenat 'Desplaçades' que l'Associació Iurta està promovent des d'una prova pilot. "El projecte neix de la necessitat d'eixamplar la mirada sobre les migracions, posant el focus sobre l'emergència habitacional i els desplaçaments per conflictes ambientals fruit de la crisi ecològica" (Associació Iurta, 2023).

En definitiva, el projecte parteix d'experiències com les descrites anteriorment, però amb la intenció de concretar més en el treball que realitzen professionals de centres oberts. En aquest sentit, la problemàtica que s'intenta transformar és la de la manca de treball emocional i social amb infants i adolescents en centres oberts, concretament, a la PES Cruïlla de Ciutat Meridiana.

4.2. Objectius del treball

L'objectiu general d'aquest treball és dissenyar una proposta de projecte entorn al treball de la problemàtica dels desnonaments per als infants i adolescents del centre obert de la PES Cruïlla. D'aquesta manera, es camina cap a la formació de les persones participants del projecte (tant professionals com infants i

adolescents) com a peça clau per al seu desenvolupament professional i personal d'aquestes.

Per tal d'aconseguir l'objectiu general plantejat, es despleguen un conjunt d'objectius específics.

- Analitzar el context de la problemàtica habitacional al barri de Ciutat Meridiana de Barcelona
- Estudiar, des del marc teòric, els diversos projectes que s'han dut a terme en relació a la problemàtica habitacional, i la infància i l'adolescència
- Desenvolupar accions i activitats que afavoreixin tant l'expressió com la conscienciació de la problemàtica

En conclusió, el seguit d'objectius exposats anteriorment són el fil vertebrador del Treball de Fi de Màster i, per suposat, es plantegen per superar la problemàtica plantejada: la manca d'acompanyament en el treball emocional i social en termes de desnonaments per a infants i adolescents del centre obert de la PES Cruïlla.

4.3. Preguntes d'investigació i hipòtesi

Les preguntes d'investigació que guiaran tot el procés del Treball van totalment lligades al conjunt dels objectius plantejats en el punt anterior. És per això que es formulen tenint en compte el plantejament del problema. El llistat d'interrogants és el següent:

- Quina realitat envolta el dia a dia del barri de Ciutat Meridiana de Barcelona en relació als desnonaments?
- Quins projectes o serveis existeixen en relació a l'habitatge, i la infància i l'adolescència?
- Quines activitats són les més adients pel col·lectiu concret?

En aquest sentit, i tenint en compte els objectius plantejats, s'elabora la hipòtesi del treball. Aquesta consisteix en pronosticar els resultats de la investigació. Així doncs, la hipòtesi principal d'aquest treball és que la proposta de projecte entorn al treball de la problemàtica dels desnonaments per a infants i adolescents del centre obert de la PES Cruïlla afavoreix al seu desenvolupament emocional i social.

En definitiva, al llarg d'aquest Treball, s'intentarà donar resposta a tot aquest conjunt de preguntes d'investigació, així com els objectius plantejats, en el context on s'ha acotat la problemàtica escollida i, per descomptat, corroborar la hipòtesi plantejada.

5. METODOLOGIA

Un cop desenvolupada la hipòtesi del treball, d'acord amb els objectius plantejats, la metodologia que es desenvolupa al llarg del projecte s'encamina cap a una proposta qualitativa. L'interès en treballar a partir d'aquesta metodologia és la de poder analitzar la realitat en el seu context tal com la interpreten els subjectes que hi viuen (Rodríguez-Gómez, 2018).

En aquest sentit, es concreta la metodologia de caire sociocrítica, que permeti un enfocament de la realitat contextual, així com de la visió subjectiva de les participants del projecte. Per tant, es imprescindible escoltar la veu de les persones que protagonitzen el projecte d'investigació, com a element de crítica i d'aproximació a la realitat.

La metodologia es desglossa entorn a la definició del tipus d'investigació; la concreció dels destinataris, el material i el context; la definició dels instruments de recollida d'informació; i, finalment, la temporalitat i la planificació del procés d'investigació.

5.1. Tipus d'investigació

El tipus d'investigació que es presenta és l'anomenada investigació-acció participativa (IAP). Es tracta d'una metodologia menys organitzada i estructurada, i amb més intervenció. La IAP es caracteritza per ser:

un método de estudio y acción que busca obtener resultados fiables y útiles para mejorar situaciones colectivas, basando la investigación en la participación de los propios colectivos a investigar, que así pasan de ser 'objeto' de estudio a sujeto protagonista de la investigación (Alberich, 2008, p. 139).

Concretament, Folgueiras i Sabariego-Puig (2017) plantegen que els tres elements clau per definir la IAP són la participació de la vida en societat, l'acció i l'experiència, i la investigació, la ment i el coneixement. Per tant, queda palès la importància del context, el subjecte participant i la realitat que s'hi viu.

Per altra banda, el procés de la IAP es planteja en tres fases: el diagnòstic participatiu, el desenvolupament i promoció d'accions, i l'avaluació (Folgueiras i Sabariego-Puig, 2017). En primer lloc, el diagnòstic participatiu permet conèixer el territori, programar accions i escollir els instruments necessaris per desenvolupar la investigació. En segon lloc, el desenvolupament pretén posar en pràctica els instruments escollits, alhora que es duguin a terme les accions plantejades. Per últim, l'avaluació facilita la revisió de tot el procés, per tal de definir noves accions.

Per tal de dur a terme aquesta tipologia metodològica, en la fase de diagnòstic, es definirà conjuntament amb els professionals de centre obert, les accions pertinents a desenvolupar durant la IAP. En aquest sentit, s'agafa de referència la guia sobre 'Impacte dels desnonaments en infants i adolescents' (Xarxa d'Oportunitats de la Zona Nord, 2022), així com el les propostes pedagògiques que presenta el projecte 'Desplaçades' (Associació Iurta, 2022). Aquesta guia va acompanyada de propostes educatives que serviran com a base per dur-les a terme al centre obert i, així poder investigar l'abast d'aquesta acció.

5.2. L'acció en la investigació

D'acord amb la particularitat de la tipologia d'investigació escollida, la investigació es desenvolupa alhora que la proposta d'acció. Per això, en aquest apartat, es descriuen les activitats que es duren a terme amb els infants i adolescents del centre obert, dinamitzades per l'equip de professionals, durant el procés d'investigació.

Per començar, es desenvolupa una sessió enfocada a infants de 6 a 9 anys, el grup de Petites. La proposta de sessió és l'anotada pels professionals que han confeccionat la guia anomenada 'Impacte dels desnonaments en infants i adolescents' (Xarxa d'Oportunitats de la Zona Nord, 2022) entorn al treball del conte 'Quan perdem la por' de Lúa Todó. L'objectiu de la sessió és que els infants siguin capaços d'expressar les emocions que viuen davant situacions difícils, com poden ser els desnonaments. La sessió té una durada d'una hora i trenta minuts.

La primera part de la sessió consisteix en la de projecció d'una notícia del Super3¹ sobre el conte de la Lúa Todó i, posteriorment, l'exposició del conte físicament. La segona part s'obre amb un debat en relació a la temàtica exposada en el conte. El fil conductor del debat és el conte, però també s'intenta explorar què en saben sobre el que han viscut al seu voltant. Per últim, s'ofereix un espai d'expressió artística (ballar, pintar, cantar, etc.) sobre tot el que s'ha parlat mentre s'escolten cançons relacionades amb el tema, com ara 'Stop desnonaments' de Xiula o les cançons de la cantata de 'Desplaçades' de l'Associació Iurta.

En segon lloc, la sessió pel grup de Mitjanes, d'edats entre 9 i 12 anys, està inspirada en la proposta didàctica del projecte 'Desplaçades' de l'Associació Iurta (2022). L'objectiu de la sessió és que els infants siguin capaços d'identificar els seus espais segurs, així com les emocions que viuen en ells. La durada de la sessió és d'una hora aproximadament.

La sessió s'inicia prèviament, quan se'ls demana que portin fotografies de l'espai (porta de casa, habitació, etc.) i les persones (família, persones que hi viuen, etc.) que consideren casa seva (si hi ha algun infant que no ha pogut fer les fotografies, es representen i es fan el mateix moment o es pensen i s'afegeixen més tard). Seguidament, s'ofereix una cartolina a cada infant on enganxar les fotografies i posar-los-hi un títol. Finalment, s'exposaran les fotografies en grup i es realitzaran preguntes per tal de reflexionar-hi, per exemple: Per què t'hi sents segur/a? Com et sentiries si haguessis de canviar d'espai? Heu hagut de canviar de casa sovint?

Per últim, la sessió del grup de Grans, d'edats entre 12 i 16 anys, està inspirada en les propostes dels professionals que han confeccionat la guia 'Impacte dels desnonaments en infants i adolescents' (Xarxa d'Oportunitats de la Zona Nord, 2022). L'objectiu de la sessió és que els adolescents siguin capaços de connectar amb la realitat que els envolta i reflexionar-hi.

¹ <https://www.ccma.cat/tv3/sx3/un-conte-per-explicar-els-desnonaments/video/5604290/>

La sessió comença amb la projecció del documental 'El dret a la vivenda, un dret en venda'² de 30 minuts a TV3. D'aquest documental, s'escullen els fragments clau, per tal de focalitzar l'atenció dels adolescents. Una vegada visualitzat, s'inicia el debat entorn a unes preguntes plantejades, sempre obert a possibles aportacions dels propis adolescents.

5.3. Destinataris, material i context

Els destinataris principals amb els quals es centra aquesta investigació són els participants del centre obert de la PES Cruïlla, de Salesians Sant Jordi. Les edats que estan compreses entre els 6 i els 16 anys (Salesians Plataformes Socials, 2021). El nombre total de participants és de 72 d'infants i adolescents: 33 nenes i 39 nens. Un 78% dels infants i adolescents viuen a Ciutat Meridiana. Al centre obert, existeixen 3 grups d'edat: Petites, d'entre 6 i 9 anys; Mitjanes, d'entre 10 i 12 anys; i Grans, d'entre 13 i 16 anys. Cada grup d'edat consta de 24 infants o adolescents, però està dividit en 2 subgrups de 12 infants cada un.

Per tal de facilitar la investigació i complir la temporalitat que es marca, es realitzarà la IAP en un dels grups petits de cada grup d'edat. Per tant, la mostra que s'escull per dur a terme la IAP s'obté d'un mostreig no probabilístic de conveniència (Steggmann, 2009). Aquest tipus de mostreig "consisteix a obtenir una mostra d'acord amb la conveniència de l'investigador, acudint a poblacions accessibles. Aquest procediment permet obtenir informació ràpida i econòmica" (p. 84). A més a més, sovint es fa servir per recollir informació d'una recerca inicial, a vegades, per determinar si val la pena seguir-hi investigant.

Tot i així, no es pot prescindir dels professionals que acompanyen aquests infants i adolescents. Per això, s'opta per incloure'ls com a destinataris d'aquesta IAP, alhora que se'ls compte com a col·laboradors de la pròpia IAP en la confecció i la realització de les accions que es duen a terme durant el procés. A través d'una reunió conjunta en el procés de diagnòstic de la IAP, es determinen les accions i activitats que es portaran a terme durant la investigació. L'equip de professionals, tenint en compte el vincle assolit amb els infants i adolescents que atenen, són els encarregats de dinamitzar les accions acordades. Aquest equip consta de 7 professionals entre els quals hi ha diversos perfils professionals: cinc educadores socials, una pedagoga i una psicòloga. La psicòloga fa la funció de suport als grups.

El material utilitzat en aquest procés d'investigació consta dels guions elaborats prèviament per dur a terme els instruments de recollida d'informació que es presenten en el següent punt. A més a més, per tal de garantir la protecció de dades a totes les persones participants de la IAP, es recollirà el consentiment firmat ([Annex A8](#)), d'acord amb la Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals.

5.4. Instruments de recollida d'informació de la investigació

Els instruments de recollida d'informació que s'utilitzaran en la IAP són: l'observació no participativa durant la realització de l'acció, l'entrevista amb

² <https://www.ccma.cat/tv3/30-minuts/el-dret-a-la-vivenda-un-dret-en-venda/noticia/3081754/>

diversos infants per poder avaluar l'acció i, finalment, el grup de discussió amb l'equip de professionals també per poder avaluar l'acció.

Per començar, l'observació no participativa es pròpia de les investigacions educatives (Rodríguez-Gómez, 2018). Aquest instrument s'utilitza quan l'investigador no té les competències necessàries o no té temps per participar de l'activitat quotidiana a realitzar. En aquest cas concret, tot i que la metodologia s'intenta aproximar el màxim a la realitat, s'opta per una observació no participativa, ja que l'equip de professionals del centre obert és l'encarregat de dinamitzar l'acció, per tal que l'equip investigador pugui observar-ho. A més a més, es descarta una observació participativa, ja que es tracta d'una investigació de curta durada.

En aquest sentit, es realitzen observacions en tres moments diferents: l'activitat amb el grup de 'Petites', l'activitat amb el grup de 'Mitjanes' i l'activitat amb el grup de 'Grans'. Tal com hem esmentat, la parella educativa de cada grup d'edat esdevé col·laboradora en el procés d'investigació i és la responsable de dinamitzar la sessió. Les fitxes d'observació elaborades ([Vegeu Annex A1, A2 i A3](#)) permeten recollir les dades que deriven de les tres sessions. Aquestes fitxes estan organitzades perquè la recollida sigui més eficaç: es divideixen en categories i es determinen un seguit d'elements.

Seguidament, l'entrevista és un dels instruments més usats en investigacions qualitatives (Rodríguez-Gómez, 2018). L'objectiu de l'entrevista és el de "recollir informació d'un participant sobre un determinat objecte d'estudi a partir de la seva interpretació de la realitat (p. 60). El plantejament d'aquesta investigació és poder entrevistar un infant o adolescent de cada grup d'edat amb l'objectiu d'avaluar les sessions viscudes pels propis participants. La fitxa de l'entrevista ([Vegeu Annex A4, A5 i A6](#)) permet marcar les preguntes clau a realitzar.

Finalment, el grup de discussió "permet generar dades a partir de les dinàmiques i sinèrgies generades entre el grup de persones participants (Rodríguez-Gómez, 2018, p. 61-62). Aquest instrument aplicat a l'equip de professionals busca el debat i la reflexió després d'haver realitzat les sessions amb cada grup d'edat. D'aquesta manera, es parteix de l'experiència viscuda per poder definir i abordar la temàtica la qual s'està investigant. La fitxa elaborada ([Vegeu Annex A7](#)) fa la funció de guia de la discussió, partint de les idees claus que cal que es debatin, alhora, permet recollir les dades més importants.

En definitiva, els instruments de recollida d'informació exposats s'han escollit per poder donar resposta al global de la IAP proposada. D'aquesta manera, omplen de sentit la totalitat del procés d'obtenció de dades. Per això, seguidament, es defineix en detall el conjunt d'aquest procés.

5.5. El procés d'obtenció de dades

La temporalitat de la investigació es basa en la proposta teòrica que planteja Martí (2002) i Folgueiras i Sabariego-Puig (2017). Consta d'una fase de diagnòstic participatiu, una de desenvolupament i una d'avaluació. A continuació, es mostra el cronograma que seguirà la IAP (Taula 1):

Fases	Instrument	Setmana				
		1	2	3	4	5
1. Diagnòstic participatiu	Revisió teòrica i d'experiències prèvies					
	Reunió amb professionals					
	Preparació dels instruments					
2. Desenvolupament	Observació Sessió "Petites"			DM		
	Observació Sessió "Mitjanes"			DC		
	Observació Sessió "Grans"			DJ		
	Grup de discussió: Professionals				DC	
3. Avaluació d' accions	Entrevista d'avaluació Infant "Petites"					DM
	Entrevista d'avaluació Infant "Mitjanes"					DC
	Entrevista d'avaluació Adolescent "Grans"					DJ

Taula 1. Cronograma de la IAP

D'aquesta manera, es pot observar que es necessari de gairebé un mes i mig per dur a terme el procés de recollida i anàlisi de dades. La durada del cronograma s'intenta ajustar també a la temporalitat de la "Guia del treball de final de màster" (Fernández-Ferrer, 2020) de la Universitat Oberta de Catalunya.

Per tal de detallar el procés, el diagnòstic participatiu s'inicia a partir de la revisió teòrica i d'experiències prèvies. En aquest sentit, permet tenir referents a l'hora de programar la intervenció, com ja s'ha esmentat anteriorment. Per tant, la reunió amb l'equip de professionals del centre obert parteix de la base teòrica d'experiències com la guia 'Impacte dels desnonaments en infants i adolescents' (Xarxa d'Oportunitats de la Zona Nord, 2022), així com el les propostes pedagògiques que presenta el projecte 'Desplaçades' (Associació Iurta, 2022). Seguidament, s'escullen els instruments, tenint en compte la tipologia metodològica escollida.

En segon lloc, es du a terme la fase de desenvolupament, on s'apliquen els instruments de recollida d'informació en paral·lel a la realització de les sessions dinamitzades per l'equip de professionals del centre obert. Aquesta segona fase es realitza amb la observació in situ durant les sessions, i el grup de discussió, en un moment posterior.

Per últim, l'avaluació de les accions s'integra dins la IAP. D'aquesta manera, es desenvolupen les entrevistes amb un infant o adolescent de cada grup d'edat,

que permet valorar les sessions desenvolupades, per tal d'acostar-les a la realitat de les persones participants.

5.6. El procés d'anàlisi de dades

Analitzar dades qualitatives és tot un repte. Per això, aquest apartat pretén descriure el procés que es durà a terme, per tal de poder interpretar les dades recollides de la manera més eficaç possible.

Primer de tot, es durà a terme l'anàlisi de dades de caire descriptiu. A través de l'eina *Google Forms*, s'elaboraran taules i gràfics, per tal de facilitar la comprensió de les dades recollides. Així doncs, es recolliran dades dels participants de la investigació (infants, adolescents i equip de professionals), com ara el gènere, l'edat i el barri on viuen.

A continuació, s'analitzaran les dades referents a les sessions realitzades amb els diferents grups d'edat del centre obert. Per tant, es descriurà les dades analitzades més rellevants de cada una de les sessions realitzades, tenint en compte la informació recollida amb les fitxes d'observació enregistrades.

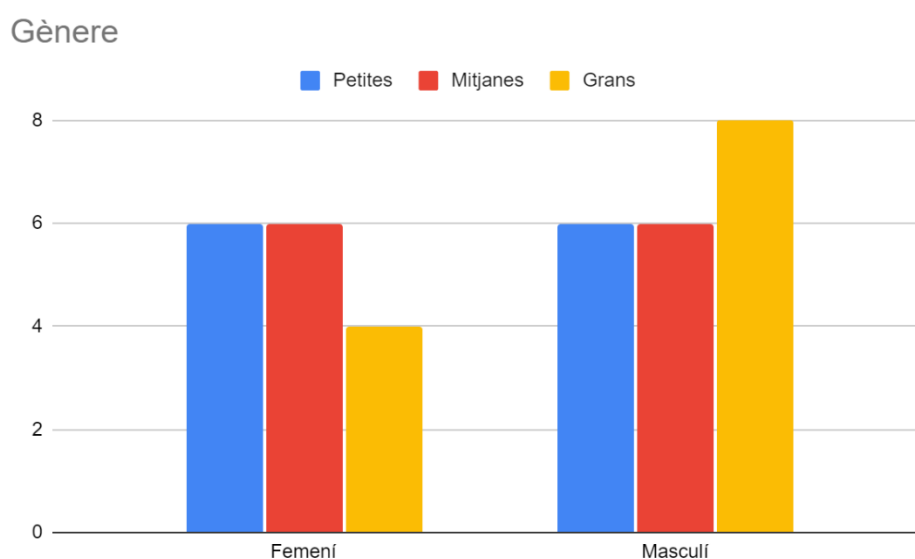
Per últim, es classificaran les dades obtingudes de les sessions impartides, d'acord amb un seguit de categories que serviran per analitzar-les més acuradament. Aquestes categories fan referència a l'àmbit verbal, l'ambiental, l'emocional i el perceptiu. Dins d'aquesta classificació, s'analitzaran un seguit d'ítems que ens permetran focalitzar millor l'anàlisi de les dades recollides. Aquests ítems queden recollits en la taula ([Annex C](#)) confeccionada per dur a terme aquest anàlisi.

En conclusió, l'anàlisi de dades permet fer un estudi de la informació recollida a través dels instruments que s'han utilitzat al llarg de tot el procés. D'aquesta manera, es possible percebre aquella informació que resulta clau per elaborar els resultats i les conclusions del treball i, a posteriori, realitzar propostes sobre allò que es pot iniciar a partir del final d'aquesta investigació.

6. RESULTATS

Els resultats d'aquesta investigació es presenten en dues parts. Per una banda, la primera part analitza les dades descriptives de les participants, per tal de poder tenir una visió global de l'escenari d'investigació. Per altra banda, la segona part s'ordena d'acord amb les accions establertes durant el procés. Per tant, s'exposen els resultats obtinguts de la observació de cada sessió, així com l'entrevista a cada infant o adolescent pertinent i les anotacions concretes que s'aporten des del grup de discussió desenvolupat amb l'equip de professionals.

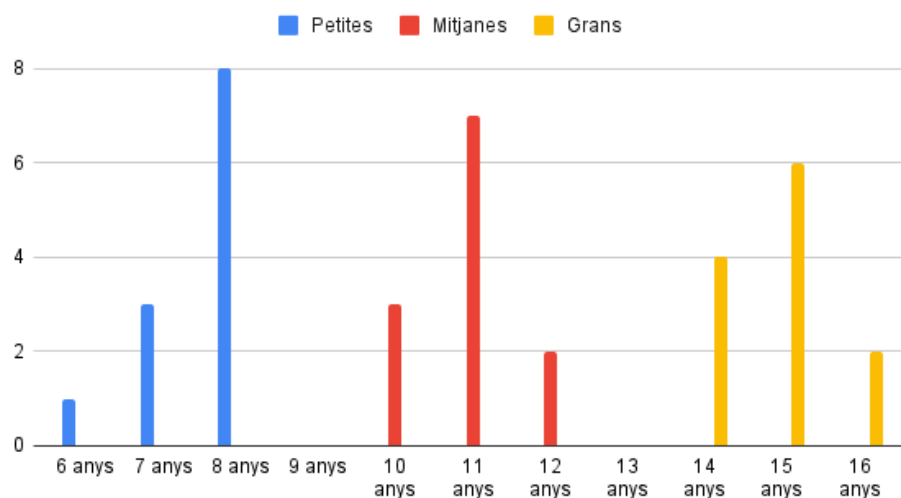
Primer de tot, s'analitzen les dades descriptives de les persones participants a l'observació, a les entrevistes i al grup de discussió. Els gràfics següents mostren les dades més rellevants dels infants que han participat de l'observació:

Gràfic 1. Sexe infants observats

En general, es presenta força equilibri entre els dos sexes observats, sobretot els dos grups d'infants més petits (Gràfic 1). El grup de Grans és el que mostra més diferència en nombre de persones de cada sexe, observant que hi ha un major nombre de persones de sexe masculí.

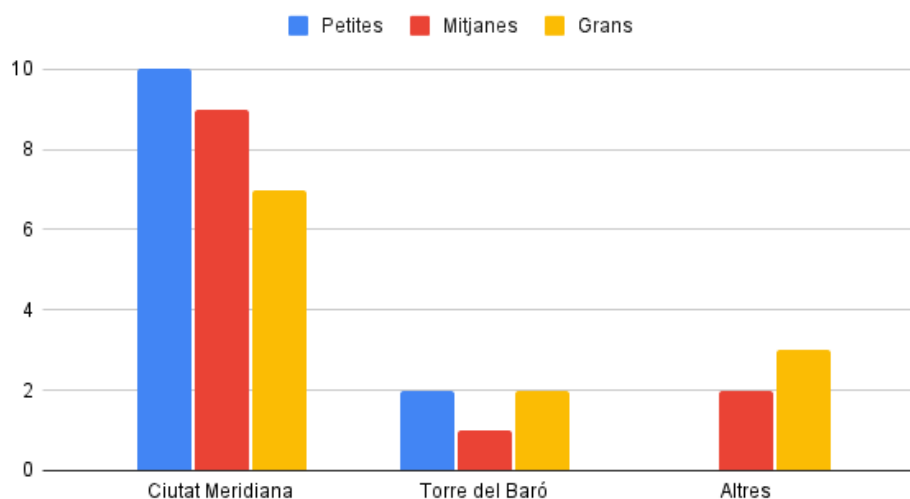
Edats

Gràfic 2. Edats infants observats

Pel que fa a l'edat (Gràfic 2), es mostren dos franges les quals no estan representades. Aquestes franges són l'edat de 9 anys, que engloba els infants del grup de Petites que el curs vinent passaran al grup de Mitjanes, i l'edat de 13 anys, que aquest curs han estat al grup de Mitjanes i el curs vinent aniran al grup de Grans.

Barri on viuen

Gràfic 3. Barri on viuen infants observats

El Gràfic 3 ens mostra l'alt nombre de persones que viuen a Ciutat Meridiana, sobretot, dels infants del grup de Petites del centre obert. En el grup de Grans, tot i que segueixen sent major nombre d'infants de Ciutat Meridiana, el nombre d'infants d'altres barris és major que en d'altres grups d'edat.

Les dades descriptives de les 3 persones entrevistades es resumeixen en la següent taula:

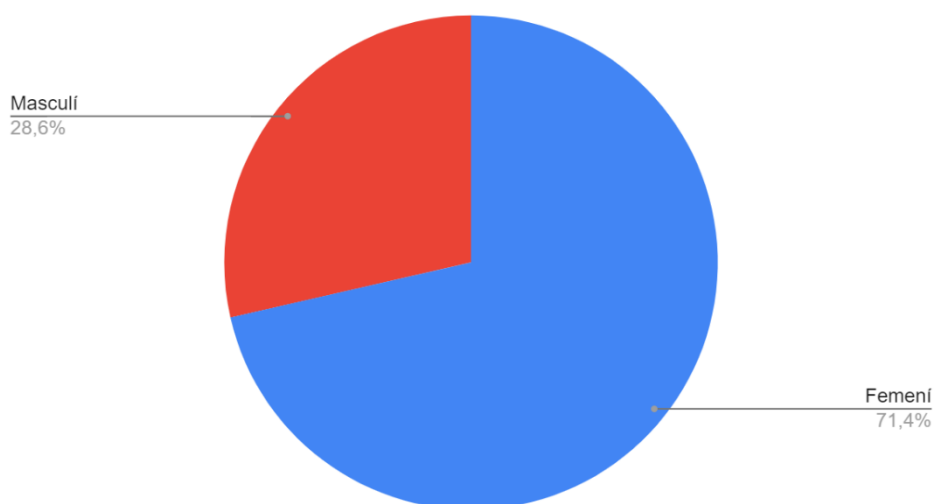
ENTREVISTATS/DES			
	Sexe	Edat	Barri on viuen
Entrevistada "Petites"	Femení	8 anys	Ciutat Meridiana
Entrevistat "Mitjanes"	Masculí	11 anys	Ciutat Meridiana
Entrevistada "Grans"	Femení	15 anys	Ciutat Meridiana

Taula 2. Dades descriptives entrevistats

Pel que fa a les dades descriptives de les persones entrevistades (Taula 2), hi ha representació dels dos sexes observats, així com varietat d'edats. En canvi, les tres persones entrevistades són habitants del mateix barri, Ciutat Meridiana.

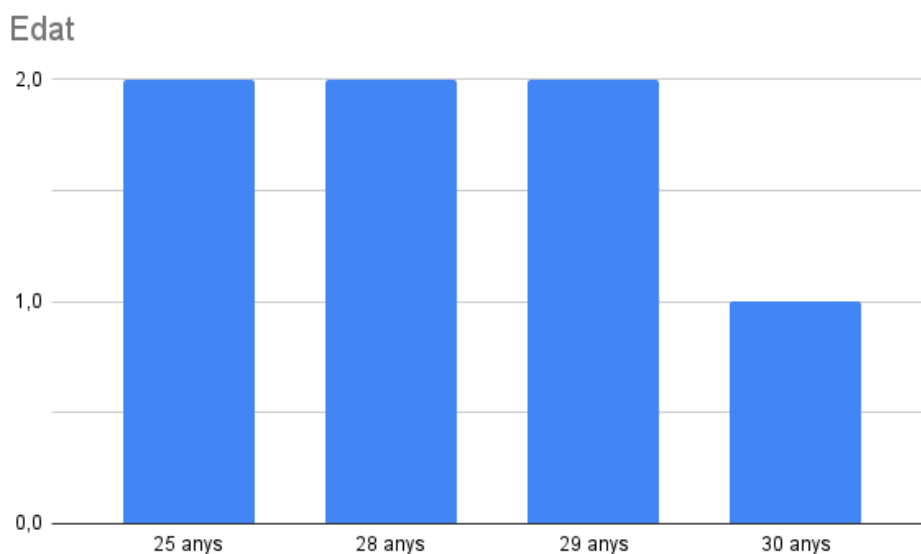
Per últim, es mostren les dades descriptives, pel que fa el grup de discussió amb els següents gràfics:

Gènere

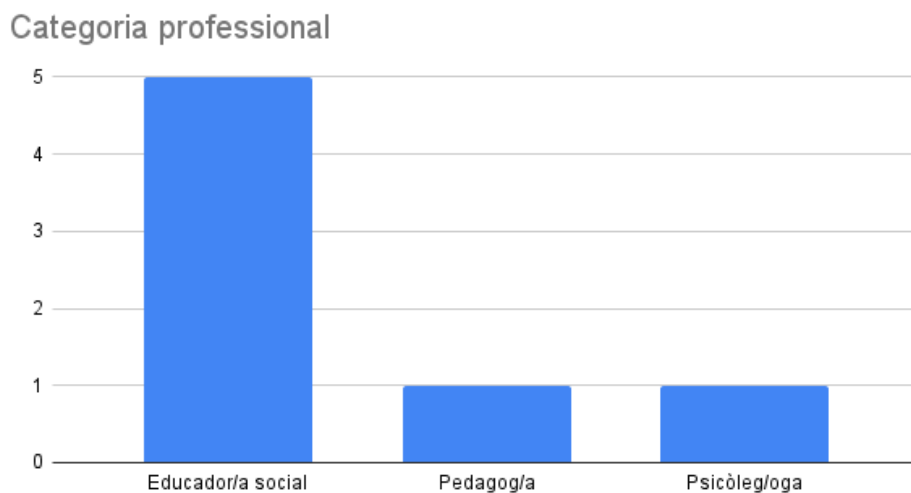
Gràfic 4. Gènere infants entrevistat

En referència a les dades descriptives de les persones que formen part de l'equip de professionals del grup de discussió, hi ha força diferència en quant al gènere. Concretament, es pot observar al Gràfic 4 que es tracta d'un equip, majoritàriament, femení, que suposa gairebé tres quartes parts de l'equip.

Gràfic 5. Edat grup discussió professionals

Les edats que es presenten a l'equip de professionals que configura el grup de discussió es comprenen des dels 25 als 30 anys (Gràfic 5). En general, estan força equilibrades, tot i que es concentren en els 28 i 29 anys.

Gràfic 6. Categoria professional grup discussió

Finalment, les categories professionals que conviuen en l'equip de professionals del centre obert són educació social, pedagogia i psicologia. Tot i així, s'observa un gran nombre de professionals de l'educació social, essent gairebé les tres quartes parts de l'equip.

En referència a la segona part de l'anàlisi dels resultats, la primera sessió que es du a terme amb el grup de 'Petites' del centre obert de la PES Cruïlla, en general, té una valoració positiva ([Annex B1](#)). Algunes de les dades que s'obtenen, per tal de millorar les activitats proposades, són la necessitat de guiar més la sessió, perquè els infants entenguin millor la intenció i els missatges, i

puguin tenir un major grau de sensibilitat i confiança per poder-se expressar. D'altra banda, la sessió permet crear un espai la majoria d'infants expressen la seva opinió, tot i que solen ser opinions semblants entre ells mateixos.

La segona sessió es realitza amb el grup de 'Mitjanes' del centre obert de la PES Cruïlla ([Annex B2](#)). Al llarg de la sessió, s'observen i, més tard, es verbalitzen en les entrevistes i el grup de discussió, que és un grup que li costa escoltar-se i que, per tant, la sessió costa de dinamitzar. Tot i així, hi ha una valoració positiva de la participació del grup en el debat i de la seva expressió de l'opinió.

La tercera sessió es desenvolupa amb el grup de 'Grans' del centre obert de la PES Cruïlla ([Annex B3](#)). Encara que a l'inici, s'observa que el grup li costa entrar en la sessió, de mica en mica, agafen confiança per expressar les seves opinions. Tot i així, cal destacar que és el grup amb menys participació verbal.

Per últim, el grup de discussió amb l'equip de professionals, on es reflexiona a nivell general de les sessions dutes a terme, mostren un discurs força comú.

Per últim, es presenta la tercera part dels resultats. Per tal de poder-la estructurar de manera coherent i d'acord amb el marc de referència exposat, les dades obtingudes es classificaran en diverses categories generals (verbal, perceptiu, ambiental, emocional i altres). Aquestes categories ens serviran per poder establir una primera classificació de les dades.

Els instruments d'obtenció de dades permeten tenir una primera organització de les dades que, posteriorment, caldrà repensar. En aquest sentit, un cop elaborades les fitxes d'observació ([Annex B1, B2 i B3](#)) i les transcripcions ([Annex B4, B5, B6 i B7](#)), es classificaran les dades. La taula que es mostra a continuació permet recollir les dades més importants de l'estudi, classificades en les categories preestablertes i els instruments utilitzats (Taula 3):

	Observació grup	Entrevista infant/adolescent	Grup de discussió professionals
Verbal			
<i>Exposen la seva opinió</i>	Els més petits tenen més facilitat en parlar que els grans.	Les 3 persones entrevistades verbalitzen que no totes les persones del seu grup han exposat la seva opinió.	Les professionals estan d'acord en que hi ha infants que es troben més còmodes per exposar la seva opinió i d'altres que menys.
<i>Verbalitzen les seves emocions</i>	En general, en els 3 grups, pocs infants expressen les seves emocions, però els que ho expressen sobretot són infants més petits.	L'infant de Petites i de Mitjanes exposen que no tothom diu les seves emocions. L'infant de Grans afegeix que verbalitzar les emocions és difícil.	Les professionals valoren positivament la verbalització d'emocions durant els espais de reflexió.
<i>Reforcen/discuteixen opinions dels altres</i>	El grup on sorgeix més debat és en el de Grans, ja que es plantegen situacions més complexes. Els grups de Mitjanes i Petites estan més d'acord amb les opinions.	Les 3 persones entrevistades anoten que costa que hi hagi diversitat d'opinions.	Els debats verbals fan que els infants que tenen més veu dins el grup exposin una idea i la resta s'hi sumin. Al grup de Grans, no passa tan, ja que sorgeix un debat entre els adolescents.
<i>Entenen el missatge de les activitats realitzades</i>	Els infants que verbalitzen opinió, en general, han entès el missatge. Al grup de Petites cal reforçar amb explicacions.	Les 3 persones entrevistades coincideixen que s'ha entès el missatge de les activitats.	Hi ha gran part del grup que ho ha entès, tot i que hi ha una altra que s'ha quedat amb la part més superficial.
<i>Entenen la necessitat de la sessió (MITJANES)</i>	No sembla que s'acabi d'entendre la necessitat, en general.	Per la persona entrevistada sí que s'ha entès, en general.	No es creu que s'hagi entès la necessitat de la sessió com a quelcom que els ajudarà en les seves vides o en la societat on viuen.

<i>Entenen la relació amb la realitat (GRANS)</i>	No tots poden extrapolar i entendre la sessió com a necessitat a treballar per sentir-se millor.	En general, creu que sí.	Es creu que les verbalitzacions entorn això són poques i costa de valorar, però es creu que una part sí i l'altra no.
Altres observacions	És difícil recollir informació de qui no dona opinió.		
Ambiental			
Existeixen factors externs que interfereixen	La sonoritat de la sala de Petites dificulta la sessió. En la sessió de Grans, 2 interrupcions d'una persona externa al grup.	No existeixen interferències.	Hi ha interrupcions en la sessió de Grans.
Existeixen elements físics que interfereixen	Cal retirar joguines a l'inici de la sessió de Petites.	No existeixen interferències.	Es retiren joguines de la sessió de Petites.
Hi ha sorolls que interfereixen	No s'observen.	Hi ha un infant a Petites que, segons l'entrevistada, molesta.	Existeixen sorolls durant les sessions, però que formen part d'allò quotidià i no interfereixen.
Altres observacions	Hi ha un infant al grup de Petites que cal que marxi de la sessió durant una estona, perquè no la sosté.		
Emocional			
Expressen les emocions que senten en la sessió	Les expressions corporals que s'observen són en major nombre que les expressions d'emocions verbals.	Les 3 persones entrevistades afirmen que el grup ha expressat emocions corporalment	L'equip es sorprenen les emocions que transmeten els infants durant la sessió.
Es mostren sensibilitzats amb la temàtica	S'observa que en saben de la temàtica i que expressen emocions durant la sessió, per tant, s'arriba a	Tant l'entrevistada de Petites, com el de Mitjanes, estan d'acord amb que el grup està sensibilitzat. En	Es comenta que és difícil comptabilitzar-ho, però s'entén que per la majoria no els ve de nou la temàtica i que, per tant, ja hi tenen

	la conclusió que, en general, hi estan sensibilitzats.	canvi, l'entrevistada de grans creu que no tothom del grup.	un primer contacte previ que els permet sensibilitzar-me més fàcilment.
Altres observacions			
Perceptiu			
Mostren interès en la sessió	La majoria mostra interès, ja que més de la meitat aporta opinió.	L'entrevistada de Petites i el de Mitjanes estan d'acord en que hi ha interès en la sessió. La de Grans li ha sorprès que una part del grup no verbalitzés la seva opinió, i això la fa dubtar, però, per altra banda, creu que en general sí que hi ha interès.	Creuen que, en general, s'ha mostrat interès, ja que ha participat un gran volum d'infants.
Participen en la sessió	La majoria participa de la sessió, tant activament com passivament.	Les 3 persones entrevistades coincideixen que no tothom ha participat perquè no han donat la seva opinió.	Es valora positivament la participació de la majoria d'infants i adolescents.
Escolten la resta de participants	En general, costa que s'escoltin, però es nota que els grups porten un curs treballant junts i s'intenta.	L'entrevistada de Petites explica que ja han après a tenir torn de paraula amb l'objecte que es van passant perquè cadascú parli. L'entrevistat de Mitjanes ho valora malament, ja que el grup va interrompre molt la sessió.	En general, no només en aquesta sessió, és una de les tasques que costen més. Tot i així, hi ha hagut moments de molta escolta.
Altres observacions	Hi ha qui no parla, però es percep que és sensible a la temàtica. Pot ser per vergonya.		

Taula 3. Anàlisi de dades

En definitiva, els resultats que s'han anat presentant permeten configurar una primera imatge del procés d'investigació. En aquest sentit, es mostren aquelles dades descriptives i qualitatives que s'han anat recollint en els diferents moments clau i que són rellevants pel treball presentat. Aquest conjunt de dades analitzades són les que ens portaran a les principals conclusions del treball.

7. CONCLUSIONS

Les conclusions d'aquest treball s'iniciaran amb la repesca de les preguntes d'investigació, juntament amb l'anàlisi dels objectius específics i l'objectiu general i, per últim, la reflexió final entorn a la hipòtesi plantejada a l'inici de la investigació.

En primer lloc, gràcies al marc teòric i a les veus dels infants que participen de la investigació, podem comprovar que la realitat que envolta el barri de Ciutat Meridiana, en matèria d'habitatge, és preocupant. A l'apartat 'Els desnonaments com a problemàtica social', mostra la problemàtica dels desnonaments a nivell territorial català. Tot i així, tant l'observació de la sessió, com les entrevistes i la discussió de grup dut a terme, obren pas a la particularitat de Ciutat Meridiana, on hi ha infants i professionals que verbalitzen la dificultat amb la que es troben moltes famílies del barri.

D'aquesta manera, el primer objectiu específic, analitzar el context de la problemàtica habitacional al barri de Ciutat Meridiana de Barcelona, s'aconsegueix, sobretot, perquè ens permet tenir una visió de la opinió i l'expressió de la majoria d'infants, els quals es mostren interessats amb la temàtica i sensibilitzats amb la realitat del seu territori.

En segon lloc, amb l'ajuda de la recerca de projectes o serveis que existeixen al barri en relació a l'habitatge, la infància i l'adolescència, concretament l'existència de la guia 'Impacte dels desnonaments en infants i adolescents' (Xarxa d'Oportunitats de la Zona Nord, 2022) des de la qual s'estableixen unes indicacions per tal d'abordar la problemàtica amb la infància i l'adolescència. Aquesta guia és un dels eixos que marca el camí d'aquesta investigació. Per altra banda, trobem el projecte 'Desplaçades' (Associació Iurta, 2023) que mostra l'altre eix vertebrador d'aquesta IAP. Tant la Guia com el Projecte, aporten un contingut ja elaborat i portat a terme per a la part d'intervenció d'aquest treball amb les activitats proposades.

Per tant, el segon objectiu específic, estudiar, des del marc teòric, els diversos projectes que s'han dut a terme en relació a la problemàtica habitacional, i la infància i l'adolescència, queda respòs, principalment, en l'apartat 'Experiències i referents del treball en la infància i l'adolescència', tal com s'ha explicat al paràgraf anterior. Així doncs, s'aconsegueix l'objectiu que permet tenir de guia i posar en valor la pròpia investigació.

En tercer lloc, es valora que, en general, les activitats són adients pel col·lectiu amb el qual es du a terme, tot i que hi ha aspectes a millorar. Alguns d'aquests aspectes serien establir una major concreció de la sessió per part de les activitats dutes a terme en el grup de 'Petites' o facilitar metodologies d'intervenció que afavorissin més l'expressió d'opinió de tots els infants i adolescents.

En aquest sentit, el darrer objectiu específic, desenvolupar accions i activitats que afavoreixin tant l'expressió com la conscienciació de la problemàtica, es compleix gràcies als dos objectius específics anteriorment exposats. Les sessions que es desenvolupen van directament relacionades amb el context on viuen els infants que hi participen i estan referenciades amb els projectes que s'han analitzat al llarg del marc teòric.

D'aquesta manera, recuperant l'objectiu general d'aquest treball de final de màster, es pot afirmar que s'ha aconseguit un disseny de proposta de projecte entorn al treball de la problemàtica dels desnonaments per als infants i adolescents del centre obert de la PES Cruïlla.

Per últim, la hipòtesi plantejada a l'inici d'aquest treball és difícil d'afirmar. Si la proposta de projecte entorn al treball de la problemàtica dels desnonaments per a infants i adolescents del centre obert de la PES Cruïlla afavoreix al seu desenvolupament emocional i social, és una realitat que no es pot assegurar en una temporalitat tant ajustada. A banda d'això, s'arriba a la conclusió que caldria dur a terme més sessions i una avaluació a llarg termini per tal de tenir la certesa de la hipòtesi plantejada. Malgrat això, la proposta de projecte té una bona valoració i, per tant, marca un camí positiu per a la confirmació de la hipòtesi establerta.

8. LIMITACIONS, PROSPECTIVA I REPTES DE FUTUR

Les limitacions i la prospectiva permeten revisar la investigació duta a terme, per tal de reflexionar sobre el procés viscut, alhora que plasmar allò que caldria tenir en compte de cara a futures investigacions que vagin relacionades amb la temàtica en qüestió.

En primer lloc, la principal limitació del projecte d'investigació present ha estat la temporalitat amb la que s'ha dut a terme. La cronologia de tot el procés ha resultat molt reduïda en el temps i ha causat que la idea que es tenia s'hagi hagut d'anar acotant d'acord amb aquest factor.

Una altra de les limitacions que s'han observat, en termes de recollida de dades, és que no tothom ha expressat verbalment el què opina. En aquest sentit, l'observació no ha pogut recollir les opinions de totes les persones participants si aquestes no ho han verbalitzat. A vegades, amb expressions corporals, s'ha pogut recollir informació, però només a nivell perceptiu.

A més a més, les sessions són una primera presa de contacte, però caldria desenvolupar-ne més per tal de configurar unes accions més complertes que permetessin obtenir millors resultats. En aquest sentit, també s'hauria d'anar acotant les accions a la realitat més propera.

Pel que fa a la prospectiva, hi ha diversos temes que porten a reflexionar en clau de futur i com podria seguir el camí d'aquesta investigació. Primerament, tenint en compte que l'equip de professionals que du a terme la part d'acció coneix els infants i adolescents, es podria aprofitar el seu vincle i coneixement per fer una tasca prèvia d'anàlisi de la particularitat de cada infant i adolescent en termes de desnonaments. Això permetria focalitzar i personalitzar millor les sessions.

Per altra banda, repescant una aportació de l'infant entrevistat del grup de 'Mitjanes', es podria optar per afegir sessions on també hi participessin les famílies. De fet, es podrien programar sessions amb infants, adolescents i famílies, i sessions només amb famílies.

A més a més, el dia 13 de juny de 2023, es va dur a terme la jornada 'Infància i habitatge a Barcelona', la qual presentava una investigació etnogràfica de 4 anys entorn a l'impacte de les situacions d'emergència habitacional en la infància i l'adolescència. Aquestes jornades no s'han pogut referenciar en aquest Treball, però podria ser un referent més per tal d'enfocar futures línies de treball.

Un dels reptes de futur que cal deixar sobre la taula és el de portar la proposta que fa l'Associació Iurta (2022) amb 'Desplaçades' als centres oberts del territori. D'aquesta manera, es podria apropar un projecte que, actualment, només s'ha dut a terme a escoles, a un col·lectiu que conviu dia a dia amb la temàtica tractada.

En definitiva, es podria fer una llista força llarga de propostes i reptes de futur per tal de donar continuïtat a la investigació presentada, però les que s'han presentat es consideren les més importants a desenvolupar.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Ajuntament de Barcelona. (2022). *L'impacte dels desnonaments en infants i adolescents: Guia breu per als professionals* [Document intern].
- Alberich Mistar, T. (2008). IAP, mapas y redes sociales: desde la investigación a la intervención social. *Postularía*, 8(1), 131-151.
- Armadans, I.; Romeo, M.; Ramos, P.; Cortés, I.; i Munné, M. (2016). Conseqüències psicològiques i socials del fenomen del desnonament: Un estudi qualitatiu. *Anuari de Psicologia*, 17(1), 51-67. <https://roderic.uv.es/bitstream/handle/10550/57516/51.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Assemblea General de les Nacions Unides. (1948, 10 de desembre). *Declaració Universal dels Drets Humans*. <https://www.ohchr.org/en/human-rights/universal-declaration/translations/catalan-catala?LangID=cln>
- Associació Iurta. (2023). *Associació Iurta: Desplaçades*. <https://associacioiurta.com/desplacades/>
- Badia, A., Mauri, T., i Monereo, C. (2006). *La pràctica psicopedagògica en educació no formal. Volum II*. Fundació per la Universitat Oberta de Catalunya.
- Càritas. (2010). *Amb sostre i sense llar: Efectes de l'habitatge precari sobre la vida de les persones. Un esment especial a les famílies amb fills*. Càritas Diocesana. https://www.diba.cat/c/document_library/get_file?uuid=e3aac1ae-3f3e-4fab-b931-ea7519e00cb2&groupId=7294824
- Castellanos, J. (1993). Psicología, prevención e infancia en riesgo social. *Intervención Psicosocial*, 2(4), 57. <https://www.proquest.com/docview/2480803227>
- Constitución Española. Boletín Oficial del Estado, 29 de diciembre de 1978, núm. 311, pp. 29313 a 29424. <https://www.boe.es/boe/dias/1978/12/29/pdfs/A29313-29424.pdf>
- De San Nicolás, M. (14 de gener de 2023). L'Ajuntament denuncia irregularitats en un dels desnonaments executats a Ciutat Meridiana. *Betevé*. <https://beteve.cat/economia/martin-desnonament-ciutat-meridiana/>
- Domínguez, L. (2021). L'educació emocional en persones que han patit successos traumàtics: S'esdevenen relacions amb l'èxit acadèmic a l'educació primària i secundària? [TFM]. Universitat Oberta de Catalunya. https://openaccess.uoc.edu/bitstream/10609/134526/6/laudbolivarTFM01_21mem%c3%b2ria.pdf
- FEDAIA. (2006). Definició de Centre Obert amb criteris de qualitat. *Educació social. Revista d'intervenció socioeducativa*, 32, 118-141. <https://raco.cat/index.php/EducacioSocial/article/view/165526>

- Fundació Pere Tarrés (2021). *Habitatge, infància i salut*. Fundació Pere Tarrés. <https://www.peretarres.org/arxius/fpt/informe-infancia-habitatge-fpt.pdf>
- Herrera, P. (2017). *El rendiment acadèmic dels fills menors d'edat de famílies sense llar o en exclusió d'habitatge*. Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport Blanquerna, Universitat Ramon Llull. <https://www.recercat.cat/bitstream/handle/2072/376215/TFG%20Patricia%20Herrera.pdf?sequence=1>
- Ley Orgánica 6/2006, de 19 de julio, de reforma del Estatuto de Autonomía de Cataluña. <https://www.boe.es/buscar/pdf/2006/BOE-A-2006-13087-consolidado.pdf>
- Llei Orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals. <https://www.boe.es/buscar/pdf/2018/BOE-A-2018-16673-consolidado.pdf>
- Llei 1/2022, del 3 de març, de modificació de la Llei 18/2007, la Llei 24/2015 i la Llei 4/2016 per a afrontar l'emergència en l'àmbit de l'habitatge. <https://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/8620/1894033.pdf>
- Llei 18/2007, del 28 de desembre, del dret a l'habitatge. <https://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/5044/1964840.pdf>
- Llimós, A. (30 d'octubre de 2020). Ciutat Meridiana venç el desnonament de la Ruth. *Diari Ara*. https://www.ara.cat/societat/desnonen-familia-menors-ciutat-meridiana_1_2554167.html
- Mangot, L. (2014). 2. La Plataforma de Afectados por la Hipoteca. De la Crisis a la Estafa. Del Prozac al Empoderamiento. *Clivatge. Estudis I Tesitimonis Del Conflicte I El Canvi Social*(2). <https://revistes.ub.edu/index.php/clivat>
- Ministerio de Transporte, Movilidad y Agenda Urbana. (2022). El Gobierno cumple con su compromiso y aprueba el Proyecto de Ley por el Derecho a la Vivienda [Nota de prensa]. <https://www.mitma.gob.es/el-ministerio/sala-de-prensa/noticias/mar-01022022-1444>
- Observatori DESC i Plataforma d'Afectats per la Hipoteca. (2015). *Emergència habitacional a Catalunya: Impacte de la crisi hipotecària en el dret a la salut i els drets dels infants*. Observatori DESC i Plataforma d'Afectats per la Hipoteca. http://observatoridesc.org/sites/default/files/informe_emergencia_habitacionat_catalunya_2015.pdf
- Oliveros, B., i Planella, J. (2021). *Entre pedagogia social i treball comunitari. Passos cap a una psicopedagogia sociocomunitària*. https://materials.campus.uoc.edu/daisy/Materials/PID_00249974/pdf/PID_00249974.pdf
- Ortega, P. (2016). La ética de la compasión en la pedagogía de la alteridad. *Revista espanyola de pedagogia*, 264, 243-264.

- Planella, J. (2021). *Projectar i altres accions psicopedagògiques [Recurs d'aprenentatge]*.
<http://cvapp.uoc.edu/autors/MostraPDFMaterialAction.do?id=282619>
- Riba, N. (2010). *El dret a l'habitatge*. Barcelona: Oficina de Promoció de la Pau i dels Drets Humans.
- Rodríguez-Gómez, D. (2018). El projecte d'investigació. Dins J. Meneses (Coord.), *Intervenció educativa basada en evidències científiques* (pp. 1-76). Oberta Universitat de Catalunya.
- Sabariago-Puig, M., i Folgueiras Bertomeu, P. (2018). Investigació-acció participativa. El disseny d'un diagnòstic participatiu. *REIRE Revista d'Innovació i Recerca En Educació*, 11(1), 16–25.
<https://doi.org/10.1344/reire2018.11.119047>
- Salesians Plataformes Socials. (2021). *Memòria del Centre Obert Cruïlla [Documentació interna]*.
- Salesians Plataformes Socials. (2014). *Projecte Marc de la PES Cruïlla [Documentació interna]*.
- Segura, S. (2 de novembre de 2020). Els jutjats han ordenat mig miler de desnonaments de famílies vulnerables en només 40 dies a Barcelona. *Betevé*.
<https://beteve.cat/economia/jutjats-ordenen-mig-miler-desnonaments-families-vulnerables-40-dies-barcelona/>
- Steedmann, C. (2009). Capítol 4: Disseny metodològic de la investigació. Dins C. Steedmann, *E-Learning de les matemàtiques als instituts d'educació secundària (IES) de Catalunya: Estat actual, tendències tecnològiques emergents i adaptació a les tecnologies de l'aprenentatge i el coneixement (TAC)*. Generalitat de Catalunya, Departament d'Educació.
<http://www.xtec.cat/sgfp/licencies/200809/memories/1866m.pdf>
- Xarxa d'Oportunitats de la Zona Nord. (2022). *Guia per a professionals per acompanyar a infants i adolescents en situació de desnonament [Documentació interna]*.

ANNEXES

A. Instruments de recollida de dades

A.1. Observació Sessió “Petites”

OBSERVACIÓ PETITES	
Elements	Anotacions observació
Verbal	
Exposen la seva opinió	
Verbalitzen les seves emocions	
Reforcen/discuteixen opinions dels altres	
Entenen el missatge del documental	
Entenen el missatge del conte	
Altres observacions	
Ambiental	
Existeixen factors externs que interfereixen	
Existeixen elements físics que interfereixen	
Hi ha sorolls que interfereixen	
Altres observacions	

Emocional	
Expressen les emocions que senten en la sessió	
Es mostren sensibilitzats amb la temàtica	
Altres observacions	
Perceptiu	
Mostren interès en la sessió	
Participen en la sessió	
Escolten la resta de participants	
Altres observacions sense classificar	

A.2. Observació Sessió “Mitjanes”

OBSERVACIÓ MITJANES	
Elements	Anotacions observació
Verbal	
Exposen la seva opinió	
Verbalitzen les seves emocions	
Reforcen/discuteixen opinions dels altres	
Entenen la intenció de la sessió	
Entenen la necessitat de la sessió	
Altres observacions	
Ambiental	
Existeixen factors externs que interfereixen	
Existeixen elements físics que interfereixen	
Hi ha sorolls que interfereixen	
Altres observacions	

Emocional	
Expressen les emocions que senten en la sessió	
Es mostren sensibilitzats amb la temàtica	
Altres observacions	
Perceptiu	
Mostren interès en la sessió	
Participen en la sessió	
Escolten la resta de participants	
Altres observacions sense classificar	

A.3. Observació Sessió “Grans”

OBSERVACIÓ GRANS	
Elements	Anotacions observació
Verbal	
Exposen la seva opinió	
Verbalitzen les seves emocions	
Reforcen/discuteixen opinions dels altres	
Entenen el missatge del documental	
Extrapolen el documental en la realitat del territori	
Altres observacions	
Ambiental	
Existeixen factors externs que interfereixen	
Existeixen elements físics que interfereixen	
Hi ha sorolls que interfereixen	
Altres observacions	

Emocional	
Expressen les emocions que senten en la sessió	
Es mostren sensibilitzats amb la temàtica	
Altres observacions	
Perceptiu	
Mostren interès en la sessió	
Participen en la sessió	
Escolten la resta de participants	
Altres observacions sense classificar	

A.4. Entrevista d'avaluació Infant "Petites"

GUIÓ ENTREVISTA D'AVALUACIÓ INFANT "PETITES"
Ambiental
<ul style="list-style-type: none">- Com valores l'activitat en grup que vas fer?- Què milloraries?
Verbal
<ul style="list-style-type: none">- Creus que tothom del grup va poder dir el que pensava?- Creus que tothom de grup va dir quines emocions sentia?- Creus que les persones que vau parlar repetíeu les mateixes idees o se'n deien de diferents?- Creus que es va entendre el missatge del documental?- Creus que es va entendre el missatge del conte?
Ambiental
<ul style="list-style-type: none">- Creus que hi va haver alguna cosa fora de la sessió que fes que les activitats anessin malament?- Creus que hi va haver algun objecte de la sala que fes que la sessió no anés bé?- Creus que durant la sessió hi va haver sorolls que molestaven?
Emocional
<ul style="list-style-type: none">- Creus que les persones del grup van expressar emocions durant la sessió?- Creus que van entendre el problema que existeix amb els desnonaments al barri?
Perceptiu
<ul style="list-style-type: none">- Creus que les persones del grup vau mostrar interès pel tema dels desnonaments al barri?- Creus que les persones del grup vau participar de la sessió?- Creus que les persones del grup us vau escoltar durant la sessió?
Altres observacions
<ul style="list-style-type: none">- Vols comentar alguna cosa més?

A.5. Entrevista d'avaluació Infant "Mitjanes"

GUIÓ ENTREVISTA D'AVALUACIÓ INFANT "MITJANES"
Ambiental
<ul style="list-style-type: none">- Com valores l'activitat en grup que vas fer?- Què milloraries?
Verbal
<ul style="list-style-type: none">- Creus que tothom del grup va poder dir el que pensava?- Creus que tothom de grup va dir quines emocions sentia?- Creus que les persones que vau parlar repetíeu les mateixes idees o se'n deien de diferents?- Creus que es va entendre la intenció de la sessió?- Creus que es va entendre la necessitat de fer la sessió?
Ambiental
<ul style="list-style-type: none">- Creus que hi va haver alguna cosa fora de la sessió que fes que les activitats anessin malament?- Creus que hi va haver algun objecte de la sala que fes que la sessió no anés bé?- Creus que durant la sessió hi va haver sorolls que molestaven?
Emocional
<ul style="list-style-type: none">- Creus que les persones del grup van expressar emocions durant la sessió?- Creus que van entendre el problema que existeix amb els desnonaments al barri?
Perceptiu
<ul style="list-style-type: none">- Creus que les persones del grup vau mostrar interès pel tema dels desnonaments al barri?- Creus que les persones del grup vau participar de la sessió?- Creus que les persones del grup us vau escoltar durant la sessió?
Altres observacions
<ul style="list-style-type: none">- Vols comentar alguna cosa més?

A.6. Entrevista d'avaluació Adolescent "Grans"

GUIÓ ENTREVISTA D'AVALUACIÓ INFANT "GRANS"
Ambiental
<ul style="list-style-type: none">- Com valores l'activitat en grup que vas fer?- Què milloraries?
Verbal
<ul style="list-style-type: none">- Creus que tothom del grup va poder dir el que pensava?- Creus que tothom de grup va dir quines emocions sentia?- Creus que les persones que vau parlar repetíeu les mateixes idees o se'n deien de diferents?- Creus que es va entendre el missatge del documental?- Creus que el grup va saber relacionar el documental amb la realitat que es viu al barri?
Ambiental
<ul style="list-style-type: none">- Creus que hi va haver alguna cosa fora de la sessió que fes que les activitats anessin malament?- Creus que hi va haver algun objecte de la sala que fes que la sessió no anés bé?- Creus que durant la sessió hi va haver sorolls que molestaven?
Emocional
<ul style="list-style-type: none">- Creus que les persones del grup van expressar emocions durant la sessió?- Creus que van entendre el problema que existeix amb els desnonaments al barri?
Perceptiu
<ul style="list-style-type: none">- Creus que les persones del grup vau mostrar interès pel tema dels desnonaments al barri?- Creus que les persones del grup vau participar de la sessió?- Creus que les persones del grup us vau escoltar durant la sessió?
Altres observacions
<ul style="list-style-type: none">- Vols comentar alguna cosa més?

A.7. Grup de discussió equip de professionals

GRUP DE DISCUSSIÓ EQUIP DE PROFESSIONALS	
Valoració de les sessions	
Categories	Anotacions
Verbal	
Ambiental	
Emocional	
Perceptiu	
Altres	

A.8. Consentiment de dades de menors

DECLARACIÓ DE CONSENTIMENT INFORMAT

TREBALL FINAL DE MÀSTER UNIVERSITARI EN PSICOPEDAGOGIA

Aquest document vol informar-vos sobre un treball (d'ara en endavant en direm "Estudi") al que us convidem a participar. Aquest Estudi el duu a terme un/a estudiant en el marc de l'assignatura Treball Final de Màster i ha sigut aprovat pel professorat responsable de l'assignatura. La nostra intenció és que rebeu la informació correcta i suficient per a que pugueu decidir si accepteu o no participar en aquest Estudi. Us demanem que llegiu aquest document amb atenció i que ens formuleu els dubtes que tingueu.

Títol de l'estudi: Tenim veu. El treball emocional i social entorn als desnonaments per a infants i adolescents del centre obert de la PES Cruïlla de Ciutat Meridiana.

Objectiu de l'estudi: En aquest Estudi el que volem és dissenyar una proposta de projecte entorn al treball de la problemàtica dels desnonaments per als infants i adolescents del centre obert de la PES Cruïlla. Per a fer-ho, volem analitzar un conjunt de dades qualitatives a través d'observacions i entrevistes als infants i adolescents que hi participen.

Responsable de l'estudi: *Sònia Cuenca*

Jo, el Sr./La Sra. _____, major d'edat, amb DNI número _____ i correu electrònic _____, que actua en nom i representació del menor d'edat _____, amb DNI número _____ en la seva qualitat de pare/mare/ tutor legal del menor (fet que s'acreditarà, en la mesura del possible, adjuntant còpia del document que acrediti aquest fet), confirma que

- L'altre progenitor no s'oposa a la participació del nostre fill en aquest Estudi El
- signant és l'únic tutor legal

MANIFESTO QUE HE ESTAT INFORMAT/DA DE LES QÜESTIONS SEGÜENTS RELACIONADES AMB L'ESTUDI:

- La participació en aquest estudi és voluntària i, si en qualsevol moment desitjo canviar la meua decisió, puc retirar el meu consentiment en qualsevol moment.
- La participació en aquest estudi consisteix en la realització d'una sessió entorn al treball emocional i social dels desnonaments, i la paral·lela observació d'aquesta. La persona Responsable del tractament de les dades personals del menor al meu càrrec és *Sònia Cuenca*.
- Les dades del menor seran recollides i tractades amb finalitats exclusives docents i d'investigació i sense ànim de lucre.
- Les dades del menor seran anonimitzades, de manera que no es podrà conèixer la identitat del menor a partir de les dades que es recullin.
- Es guardarà secret sobre la informació personal que facilito, i només es farà servir amb finalitat docent i d'investigació en el marc d'aquest Estudi, de manera que el menor no es pugui identificar en els resultats de l'estudi.
- Seguint el principi de minimització, només es recolliran les dades mínimes que siguin necessàries per portar a terme l'Estudi, i una vegada hagi acabat la finalitat docent o de recerca que es derivi d'aquest estudi, es destruirà tota la informació de caràcter personal que hagi facilitat de forma definitiva.
- El menor al qual represento ha estat informat mitjançant *una sessió explicativa* sobre l'Estudi, la seva finalitat i les dades que es recolliran, i ha consentit a participar en aquest Estudi.

- En el cas que l'estudi requereixi recollir dades d'imatge/so/video del menor a càrrec meu, aquestes dades es recolliran a través dels mitjans de gravació que utilitzi l'estudiant, i només es faran servir amb la finalitat de realitzar la investigació en el marc de l'Estudi. Aquestes gravacions només es duraran el temps necessari i indispensable per a l'elaboració del treball, i no rebré cap contraprestació econòmica.
- En el cas que l'estudi requereixi recollir dades d'imatge/so/video del menor a càrrec meu, aquestes dades d'imatge/so/video es faran servir per a l'Estudi respectant la normativa aplicable i en cap cas suposaran una intromissió il·legítima ni una vulneració dels drets a l'honor, intimitat personal i pròpia imatge del menor a càrrec meu.
- El tractament de les dades de caràcter personal de tots els subjectes participants s'ajustarà al que es disposa al Reglament General de Protecció de Dades (UE) 2016/679 i a la Llei Orgànica 3/2018 de Protecció de Dades Personals i garantia dels drets digitals. D'acord amb el que s'estableix en aquesta legislació, podeu exercir els drets d'accés, modificació, oposició i supressió de les dades de caràcter personal del menor a càrrec vostre dirigit-vos al Responsable del tractament a través dels canals de contacte establerts.

AUTORITZACIÓ A PARTICIPAR A L'ESTUDI:

Autoritzo al Sr./Sra. *Sònia Cuenca*, Responsable de l'estudi, amb DNI número *46413932R* i correu electrònic *scuencgi@uoc.edu* Estudiant de l'assignatura Treball Final de Màster (TFM) del *Màster en Psicopedagogia* de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC) perquè tracti les dades de caràcter personal facilitades corresponents al menor al qual represento, per a la realització de la recerca descrita en el marc de l'Estudi indicat. A la taula següent es resumeix de manera esquemàtica com es tractaran aquestes dades:

Informació bàsica sobre protecció de dades personals	
Responsable del tractament	Sònia Cuenca; scuencgi@uoc.edu
Finalitats	- Dur a terme les activitats de recerca detallades al marc de l'Estudi - Només si vostè ens ho autoritza, gestionar la autorització d'ús de la imatge del menor i utilitzar el material fotogràfic i audiovisual que contingui la seva imatge i veu al marc de l'Estudi.
Legitimació	- Consentiment del pare/mare o tutors legals del menor interessat - En cas que es recullin imatges d'un menor, consentiment del pare/mare/tutor legal per l'ús de la imatge/video/so del menor interessat
Destinataris	Les seves dades seran utilitzades únicament per <i>Sònia Cuenca</i> i no es comunicaran a tercers sense el seu consentiment, excepte en el supòsits previstos per la llei.
Drets dels interessats	Podreu exercir el vostre dret d'accés, rectificació, suspensió, oposició, portabilitat i limitació enviant un correu electrònic a scuencgi@uoc.edu , adjuntant una fotocòpia del DNI o document acreditatiu de la seva identitat.
Informació addicional	Podreu revisar la informació addicional sobre el tractament de les dades personals a l'apartat següent.

A Barcelona, a ____ de _____ 20

El Sr./La Sra. _____ (nombre y firma)

AUTORITZACIÓ PER A L'ÚS DE LA IMATGE/SO/VÍDEO

Amb la finalitat de dur a terme la investigació en el marc de l'Estudi i l'elaboració del treball, necessitem fer gravacions audiovisuals de la imatge i veu dels participants en l'Estudi.

Fent una creueta al requadre següent, dono permís a *Sònia Cuenca* per fer ús del material audiovisual que elabori durant la realització de les activitats que formin part de l'Estudi en les que el vostre fill serà particip i on apareixi la seva imatge i, en virtut de l'Estudi, la veu del menor, durant el temps necessari i indispensable per a l'elaboració de l'Estudi i sense cap contraprestació econòmica.

L'estudiant es compromet a que la utilització d'aquestes imatges respecti la normativa aplicable i que en cap cas suposi una intromissió il·legítima ni una vulneració dels drets a l'honor, intimitat personal i pròpia imatge dels participants.

Autoritzo l'ús de la imatge/so del menor a càrrec meu en els termes indicats.

A Barcelona, a ___ de _____ 20

El Sr./La Sra. _____

B. Recollida de dades

B.1. Fitxa d'observació grup "Petites"

OBSERVACIÓ PETITES	
Elements	Anotacions observació
Verbal	
Exposen la seva opinió	Més de la meitat del grup (8). Algunes opinions repetides, d'altres incomprensibles (o difícils).
Verbalitzen les seves emocions	5 persones. TRISTESA RÀBIA
Reforcen/discuteixen opinions dels altres	6 persones. sobretot reforçar / repetir
Entenen el missatge del documental	L'essencial l'entenen la ho el 100% de infants que parlen. Est reforç de les educadores
Entenen el missatge del conte	= però cal reforç de les educadores.
Altres observacions	Difícil recollir info. de qui no parla.
Ambiental	
Existeixen factors externs que interfereixen	La sonoritat de la sala no ajuda.
Existeixen elements físics que interfereixen	cal retirar joguines a l'inici de la sessió.
Hi ha sorolls que interfereixen	NO ↓
Altres observacions	Un infant, durant una estona, ha de menjar de "activitat perquè no la rosté i interfereix fent soroll a tot el grup.

Emocional	
Expressen les emocions que senten en la sessió	La majoria d'infants estan connectats durant la sessió. Sobretot en el moment del documental.
Es mostren sensibilitzats amb la temàtica	Molts saben de què tracta el tema.
Altres observacions	
Perceptiu	
Mostren interès en la sessió	La majoria mostra interès (menys un infant un moment determinat)
Participen en la sessió	= ↗
Escolten la resta de participants	Costa que escoltin durant el debat i open per parlar un objecte x parlar.
Altres observacions	
Altres observacions sense classificar	
METODOLOGIA SESSIÓ	Cal guiar molt la sessió i adaptar-se.

B.2. Fitxa d'observació grup "Mitjanes"

OBSERVACIÓ MITJANES	
Elements	Anotacions observació
Verbal	
Exposen la seva opinió	Molts infants volen dir la seva. (no) A destacar, no van treballat a l'escola.
Verbalitzen les seves emocions	Els costa + verbalitzar. Només ho fan 4 persones. RABIA
Reforcen/discuteixen opinions dels altres	Molts es rumen a opinions d'altres.
Entenen la intenció de la sessió	No tots ho entenen, la totalitat d'infants f pole n.
Entenen la necessitat de la sessió	No tots ho entenen la sessió com a necessitat.
Altres observacions	
Ambiental	
Existeixen factors externs que interfereixen	No.
Existeixen elements físics que interfereixen	No.
Hi ha sorolls que interfereixen	No.
Altres observacions	Abans de començar la sessió eston nerviosos i per les educadores no treballen amb l'exercici de relaxació

Emocional	
Expressen les emocions que senten en la sessió	La majoria s'expressen quan parlen. Perce ràbia
Es mostren sensibilitzats amb la temàtica	Es tots hi era sensibilitzats
Altres observacions	
Perceptiu	
Mostren interès en la sessió	si.
Participen en la sessió	si, alguns des d'una part observadora.
Escolten la resta de participants	Costa molt. Es fa servir la tècnica del torn de paraula.
Altres observacions	
Altres observacions sense classificar	
	<p>La sessió</p> <p>Alguns no poden acabar els les cartolines i ho deixen pel dia següent.</p> <hr/> <p>Hi ha 1 infant que està preocupat perquè no té les fotos i li costa el pla B</p>

(el denotar intenci en moltes ocasions

B.3. Fitxa d'observació grup "Grans"

OBSERVACIÓ GRANS	
Elements	Anotacions observació
Verbal	
Exposen la seva opinió	A l'inici costa, parlen 5 persones.
Verbalitzen les seves emocions	Només 2. RÀBIA POR ANGOIXA TRISTESA
Reforcen/discuteixen opinions dels altres	En un moment, hi ha debat entre què és millor canviar de país. o viure d'okupa.
Entenen el missatge del documental	Qui parla, entén.
Extrapolen el documental en la realitat del territori	Qui parla, fa paral·lelisme amb la realitat.
Altres observacions	les persones 1 persona verbal. haver vivut 1 desnonament.
Ambiental	
Existeixen factors externs que interfereixen	Interrompen la sessió 2 vegades.
Existeixen elements físics que interfereixen	No
Hi ha sorolls que interfereixen	No.
Altres observacions	

Emocional	
Expressen les emocions que senten en la sessió	La majoria expressen, encara que no pelen.
Es mostren sensibilitzats amb la temàtica	si. fora Estan acostumats amb la temàtica.
Altres observacions	±
Perceptiu	
Mostren interès en la sessió	Hi ha interès. Només es crida l'atenció x mirar el mòbil Zvezpade.
Participen en la sessió	la Tots estan atents però no totes pelen.
Escolten la resta de participants	S'escolten força.
Altres observacions	Hi ha qui no parla, però es percep que es vençia a la temàtica. Pot ser vergonya.
Altres observacions sense classificar	

B.4. Transcripció entrevista d'avaluació Infant "Petites"

I³: Bona tarda

EP⁴: Bona tarda

I: T'explico una mica sobre què parlarem en aquesta entrevista. El que volem saber és què et van semblar les activitats que vam fer la setmana passada. Però, per això, t'aniré fent algunes preguntes i així serà més fàcil. A més, gravaré l'entrevista per no deixar-me res. D'acord?

EP: "Vale".

I: Doncs si et sembla bé comencem. Com valores l'activitat en grup que vas fer la setmana passada?

EP: Pues, bé. Em va agradar molt. Bueno, algun moment va ser difícil perquè el D no es va portar bé, però al final sí.

I: I, de l'activitat, què milloraries?

EP: No sé... Em... Alguns del grup no van parlar i jo volia que parlessin perquè tothom ha de participar.

I: D'acord, això és una cosa que voldries que millorés de les persones del grup, però, de les activitats que vam fer, milloraries alguna cosa?

EP: No... Bueno, potser si que es podria fer alguna cosa per ajudar que participessin, però no sé com.

I: Gràcies per la proposta! Llavors, creus que tothom del grup va poder dir el que pensava?

EP: No. La M, que sempre parla molt, estava molt callada...

I: Per què creus?

EP: Jo crec que perquè no va trobar el moment de parlar.

I: I tu creus que tothom del grup va poder dir les emocions que sentia?

EP: Ui! Això "menos". Però es que és molt difícil, a mi també em passa que a vegades no sé quina emoció tinc o a vegades no la vull dir perquè em fa vergonya.

I: Una altra pregunta... Creus que les persones que van parlar repetíeu les mateixes idees o se'n deien de diferents?

EP: Em... Jo crec que estàvem d'acord, però clar es que tots els nens volem tenir una casa i que no ens la treguin.

I: Creus que es va entendre el missatge del vídeo?

³ I = Investigadora

⁴ EP = Entrevistada del grup de Petites

EP: El missatge?

- Sí, de què anava, què volia dir...

- **Jo crec que sí. Aquí al barri passa molt sovint. Jo ho he vist i molts companys també i els pares en parlen. A mi em fa pena això... Jo no ho he viscut a casa meva, per sort. Però tinc amigues que sí i ho passen malament. La meva mare diu que tothom hauria de tenir una casa i no "fer-lis" fora.**

- I el missatge del conte, creus que es va entendre?

- **Sí. A mi em va agradar molt que l'hagués escrit una nena. M'agraden molt els contes, però a tots ens costa escoltar...**

- Canviant de tema, creus que hi va haver alguna cosa fora de la sessió que fes que les activitats anessin malament?

- **Ui, el D va molestar molt!**

- Durant tota la tarda?

- **Bueno... al final va estar bé.**

- Alguna cosa més?

- **No, crec que estàvem nerviosos, però sempre passa.**

- D'acord, i creus que hi va haver algun objecte de la sala que fes que la sessió no anés bé?

- **A la sala de Petits hi ha moooltes joguines! Sempre és difícil no distreure'ns. Però jo crec que no.**

- I sorolls? Creus que durant la sessió hi va haver sorolls que molestaven?

- **Sorolls de que parlem molt, toota l'estona i a vegades cridem.**

- Creus que les persones del grup van expressar emocions durant la sessió? Amb la paraula expressar vull dir si notaves que amb la cara o el cos podies veure alguna emoció.

- **Ui si clar! Penso que a vegades hi ha nens que diuen que no els agrada una activitat i en realitat sí perquè els hi veig a la cara, però diuen una altra cosa.**

- Ja t'entenc. I creus que van entendre el problema que existeix amb els desnonaments al barri?

- **Sí, tothom sap que hi ha desnonaments aquí. Jo hi he anat a algun. No ens agraden.**

- Creus que les persones del grup van mostrar interès pel tema dels desnonaments al barri?

- Sí ens interessa. Però a vegades alguns no deien res.

I: Creus que les persones del grup van participar de la sessió?

EP: No tothom va parlar. Crec que tenen vergonya o a vegades es difícil parlar. Però sí tothom va fer alguna pintura o va ballar o “aixins” al final. Ai! També el F i el G van fer unes construccions de cases amb Lego. Jo vaig pintar perquè m’agrada.

I: Creus que les persones del grup us van escoltar durant la sessió?

EP: Costa molt, però en realitat una mica sí. Em de millorar.

I: Vols comentar alguna cosa més?

EP: No, que m’ha agradat molt!

I: Gràcies!

B.5. Transcripció entrevista d'avaluació Infant "Mitjanes"

I: Bona tarda, si et sembla bé t'explico una mica com anirà l'entrevista. El que volem aconseguir amb aquestes entrevistes és valorar com va anar la sessió de la setmana passada. Llavors, per poder-ho fer, t'aniré fent preguntes. Si hi ha alguna cosa que no entens, m'avisas, d'acord? A més, gravaré l'entrevista per no deixar-me res.

EM⁵: Vale.

I: Com valores l'activitat en grup que vas fer?

EM: Pues... bien

I: Ens podries explicar una mica més?

EM: (riu) Sí. Pues la veritat que crec que tots vam poder participar i ens va agradar més o menys l'activitat. Alguns no van poder fer la primera part però no passava res.

I: I què milloraries de l'activitat?

EM: Pues clar... Potser això que alguns no van portar les fotos, però bueno en realitat hi havia una solució. A mi m'agradaria que també vinguéssin les famílies. Això podria ser?

I: Clar, es podria pensar. Gràcies per l'aportació. I, durant tota l'activitat, creus que tothom va poder dir el que pensava?

EM: Em... crec que no...

I: I creus que tothom de grup va dir quines emocions sentia?

EM: Mh... tampoc.

I: D'acord. Tu creus que les persones que vau parlar repetíeu les mateixes idees o se'n deien de diferents?

EM: Crec que si dèiem sempre el mateix. Tothom estava molt d'acord.

I: Sí, ho semblava. Què més... creus que es va entendre la intenció de la sessió?

EM: Jo crec que sí. Teníem les fotos de llocs de casa nostra i era més fàcil poder parlar de que és important que tots tinguem una casa.

I: Creus que es va entendre la necessitat de fer la sessió?

EM: Doncs... No ho sé. Jo crec que és necessari, però no sé si la resta del grup també...

I: Ja... i creus que hi va haver alguna cosa fora de la sessió que fes que les activitats anessin malament?

EM: Crec que no...

I: Creus que hi va haver algun objecte de la sala que fes que la sessió no anés bé?

EM: No. Ja estem acostumats a la sala.

⁵ EM = Entrevistat del grup de Mitjanes

I: Creus que durant la sessió hi va haver sorolls que molestaven?

EM: Crec que no. El pitjor era que ens costava escoltar-nos.

I: Creus que les persones del grup van expressar emocions durant la sessió?

EM: Sí, jo crec que sí, però tampoc em vaig fixar molt...

I: Creus que van entendre el problema que existeix amb els desnonaments al barri?

EM: Jo crec que sí, perquè a l'escola també ho hem parlat. Tothom sap què passa al barri i jo tinc amigues que la seva família l'han "desauciat".

I: Creus que les persones del grup van mostrar interès pel tema dels desnonaments al barri?

EM: Sí, jo crec que sí per això que deia ara.

I: Creus que les persones del grup van participar de la sessió?

EM: No tothom però sí que molts vam parlar.

I: Creus que les persones del grup us van escoltar durant la sessió?

EM: Va ser molt difícil. Sempre ens passa. Jo crec que perquè tothom vol dir la seva opinió i no escoltar.

I: Vols comentar alguna cosa més?

EM: No, ja està. Farem més activitats?

I: De moment, no, però potser més endavant, segons el que dieu mirarem de fer-ne més.

EM: Vale!

I: Gràcies per contestar l'entrevista!

EM: De res!

B.6. Transcripció entrevista d'avaluació Adolescent "Grans"

I: Bona tarda! T'explico una mica com anirà l'entrevista. El que farem són diferents preguntes per avaluar les activitats que vam fer la setmana passada. També comentar-te que gravaré l'entrevista per després no deixar-me res. D'acord?

EG⁶: Vale!

I: Doncs comencem. Com valeres l'activitat en grup que vas fer?

EG: Bé. Potser al principi va costar, però al final van sortir coses interessants.

I: Què milloraries?

EG: No sé... Potser això alguna cosa perquè participés més tothom.

I: Creus que tothom del grup va poder dir el que pensava?

EG: Jo crec que no. Per això, deia de fer alguna activitat per participar més.

I: Creus que tothom de grup va dir quines emocions sentia?

EG: Ui, no! Molt poca gent del grup en parla. Costa molt...

I: Creus que les persones que vau parlar repetíeu les mateixes idees o se'n deien de diferents?

EG: Al final, sí que es va parlar una mica més de diferents opinions, però totes s'assemblaven força.

I: Creus que es va entendre el missatge del documental?

EG: Sí, jo crec que sí.

I: Creus que el grup va saber relacionar el documental amb la realitat que es viu al barri?

EG: Sí, jo crec que casi tothom del grup ja sabia del tema perquè al barri hi ha desnonaments i tothom ho sap.

I: Creus que hi va haver alguna cosa fora de la sessió que fes que les activitats anessin malament?

EG: No crec que no.

I: Creus que hi va haver algun objecte de la sala que fes que la sessió no anés bé?

EG: No, tampoc.

I: Creus que durant la sessió hi va haver sorolls que molestaven?

EG: Jo crec que no... Bueno, es veritat que van entrar dos persones durant l'activitat i va tallar una mica l'activitat.

I: Creus que les persones del grup van expressar emocions durant la sessió?

⁶ EG = Entrevistada del grup de Grans

EG: No molt... Al grup hi ha molts nois i no solen expressar les seves emocions.

I: Creus que van entendre el problema que existeix amb els desnonaments al barri?

EG: Suposo que sí perquè ja sabem el problema dels desnonaments.

I: Creus que les persones del grup van mostrar interès pel tema dels desnonaments al barri?

EG: Potser no tothom. No sabria dir si tothom té interès. En realitat, tothom hauria de tenir perquè és "algo" que passa al barri, però no sé...

I: Creus que les persones del grup van participar de la sessió?

EG: Al principi, no molt i després una mica més de participació, però crec que en general va costar.

I: Creus que les persones del grup us van escoltar durant la sessió?

EG: No sé si tothom va escoltar a tothom però sí que hi havia silenci per poder parlar.

I: Vols comentar alguna cosa més?

EG: No, per mi està bé.

I: Doncs gràcies per les respostes!

B.7. Anotacions del grup de discussió amb l'equip de professionals

GRUP DE DISCUSSIÓ EQUIP DE PROFESSIONALS	
Valoració de les sessions	
Categories	Anotacions
Verbal	<ul style="list-style-type: none"> - D'acord en que hi ha infants que es troben més còmodes per exposar la seva opinió i d'altres que menys. - Valoració positiva de la verbalització d'emocions durant els espais de reflexió. No s'esperava que n'hi hagués. - Els debats verbals fan que els infants que tenen més veu dins el grup exposin una idea i la resta s'hi sumin. Al grup de Grans, no passa tan, ja que sorgeix un debat entre els adolescents. - Una gran part del grup ha entès la intenció i l'activitat, tot i que hi ha una altra que s'ha quedat amb la part més superficial. - No es creu que s'hagi entès la necessitat de la sessió com algo que els ajudarà en les seves vides o en la societat on viuen. - Es creu que les verbalitzacions dels Grans pel que fa a l'extrapolació a la realitat són poques i que costa de valorar, però es creu que una part del grup sí ho fa i l'altra no.
Ambiental	<ul style="list-style-type: none"> - Hi ha interrupcions en la sessió de Grans. - Es retiren joguines de la sessió de Petites. - Existeixen sorolls durant les sessions, però que formen part de qualsevol tarda normal i no interfereixen.
Emocional	<ul style="list-style-type: none"> - L'equip es sorprenen de les emocions que transmeten els infants durant la sessió. - És difícil comptabilitzar-ho si estan sensibilitzats, però s'entén que per la majoria no els ve de nou la temàtica. Ja tenen un primer contacte previ que els permet sensibilitzar-me més fàcilment.
Perceptiu	<ul style="list-style-type: none"> - En general, s'ha mostrat interès, ja que ha participat un gran volum d'infants. - Es valora positivament la participació de la majoria d'infants i adolescents. - En general, no només en aquesta sessió, que s'escoltin i facin silenci és una de les tasques que costen més. Tot i així, hi ha hagut moments de molta escolta.
Altres	-

C. Anàlisi de dades

	Observació grup	Entrevista infant/adolescent	Grup de discussió professionals
Verbal			
Exposen la seva opinió			
Verbalitzen les seves emocions			
Reforcen/discuteixen opinions dels altres			
Entenen el missatge de les activitats realitzades			
Entenen la necessitat de la sessió (MITJANES)			
Entenen la relació amb la realitat (GRANS)			
Altres observacions			
Ambiental			
Existeixen factors externs que interfereixen			
Existeixen elements físics que interfereixen			
Hi ha sorolls que interfereixen			
Altres observacions			

Emocional			
Expressen les emocions que senten en la sessió			
Es mostren sensibilitzats amb la temàtica			
Altres observacions			
Perceptiu			
Mostren interès en la sessió			
Participen en la sessió			
Escolten la resta de participants			
Altres observacions			